

Stalin, J.W.

Het Marxisme en het nationaliteiten vraagstuk

www.MinisterieVanPropaganda.org

Vertaald vanuit het Engels

<https://www.marxists.org/reference/archive/stalin/works/1913/03.htm>

Te vergelijken met de tekst in het Frans:

https://www.marxists.org/francais/general/staline/works/1913/question_nationale.htm

Er is ook de verouderde Nederlandse vertaling in boekvorm

Om het boek te begrijpen:

https://ncpn.nl/archief/navo50/mei_2.htm

De periode van contrarevolutie in Rusland bracht niet alleen “donder en bliksem”, maar ook ontgoocheling in de beweging en gebrek aan vertrouwen in gemeenschappelijke krachten. Zolang de mensen geloofden in “een mooie toekomst”, vochten ze zij aan zij, ongeacht hun nationaliteit. Ze stelden *het gemeenschappelijk belang voorop de gemeenschappelijke vragen in de eerste plaats!* Maar toen de twijfel in de harten van de mensen kroop, begonnen ze te vertrekken, ieder naar zijn eigen nationale tent – “laat ieder mens alleen op zichzelf rekenen”! Het “nationale vraagstuk” in de eerste plaats!

Tegelijkertijd vond er een diepgaande omwenteling plaats in het economische leven van het land. Het jaar 1905 was niet tevergeefs geweest: *er werd komaf gemaakt met de overblijfselen van de lijfeigenschap op het er was nog een slag geslagen op wat overbleef van de lijfeigenschap op het platteland.* De reeks goede oogsten die de hongersnoodjaren opvolgden en de industriële bloei die daarop volgde, bevorderden de vooruitgang van het kapitalisme. De klassendifferentiatie op het platteland, de groei van de steden, de ontwikkeling van de handel en de communicatiemiddelen *ontwikkelden snel hebben een grote stap vooruitgezet.* Dit gold met name voor de grensregio's. Het kon niet anders dan het proces van economische consolidatie van de Russische nationaliteiten bespoedigen. Het was de bedoeling dat ze in beweging zouden komen.

Het toenmalige “constitutionele regime” schudde de nationaliteiten wakker. De verspreiding van kranten en literatuur, een zekere persvrijheid en de culturele instellingen, een toename van het aantal nationale theaters, enzovoort, hebben ongetwijfeld bijgedragen tot het versterken van de “nationale gevoelens”. **De Doema, met haar verkiezingscampagne en politieke groeperingen, gaf nieuwe mogelijkheden voor een grotere activiteit van de naties en zorgde voor een nieuwe en brede arena voor hun mobilisatie.**

De toenemende golf van militant nationalisme en de reeks van repressieve maatregelen die door de “machten die zijn” in wraak op de grensgebieden voor hun “liefde voor de vrijheid” werden genomen, riepen een antwoord gevende golf van nationalisme op, *Een golf van nationalisme ontstond als antwoord op de repressieve maatregelen van de autoriteiten die deze ‘liefde voor de vrijheid’ wilden afstraffen. Het nationalisme nam soms de vorm aan van die soms de vorm aannam van ruw chauvinisme.* De verspreiding van het zionisme [1] onder de Joden, de toename van het chauvinisme in Polen, het panislamisme onder de Tataren, de verspreiding van het nationalisme onder de Armeniërs, Georgiërs en **boven** Oekraïners, de algemene zwenking van het filistijnendom naar het antisemitisme - het zijn allemaal algemeen bekende feiten.

De golf van het nationalisme gaat met toenemende kracht verder en dreigt de massa van de arbeiders te overspoelen. ??????Hoe meer **de bevrijdingsbeweging** terugliep, hoe meer het nationalisme tot bloei kwam.

In deze moeilijke tijd had de sociaaldemocratie een *belangrijke* missie - het weerstaan van nationalisme en *de bescherming van de massa's tegen* het beschermen van de massa's tegen de algemene "epidemie". Want de sociaaldemocratie, en de sociaaldemocratie alleen zij, kon dit doen, door het nationalisme te bestrijden met het beproefde wapen van het internationalisme, met de eenheid en ondeelbaarheid van de klassenstrijd. Hoe krachtiger de golf van nationalisme zich ontwikkelde, hoe luider de roep van de sociaaldemocratie om broederschap en eenheid onder de proletariërs van alle nationaliteiten van Rusland te bewaren. Daarom werd bijzondere vastberadenheid geëist van de sociaaldemocraten van de grensregio's, die in direct contact kwamen met de nationalistische beweging.

Maar niet alle sociaaldemocraten bleken opgewassen tegen deze taak - en dat geldt met name voor de sociaaldemocraten in de grensgebieden. De Bund, die eerder de nadruk had gelegd op de gemeenschappelijke taken, begon nu haar eigen specifieke, zuiver nationalistische doelen op de voorgrond te plaatsen: zij ging in haar verkiezingscampagne de "naleving van de sabbat" en de "erkenning van het Jiddisch" tot een strijdthema uitroepen. De Bund werd gevolgd door de Kaukasus; een deel van de Kaukasische sociaaldemocraten, die net als de rest van de Kaukasische sociaaldemocraten eerder "cultureel-nationale autonomie" had afgewezen, maakt er nu een onmiddellijke eis van. Dit zonder de conferentie van de **liquidatoren te noemen, die op diplomatieke wijze haar goedkeuring hechtte aan nationalistische vakanties.** [4]

Maar de opvattingen van de Russische sociaaldemocratie over de nationale kwestie waren daarom nog niet voor alle sociaaldemocraten duidelijk.

Het is duidelijk dat er een serieuze en uitgebreide discussie over het nationale vraagstuk nodig is. Consequente sociaaldemocraten moeten zich stevig en onvermoeibaar verzetten tegen de mist van het nationalisme, ongeacht uit welke hoek het komt.

I. DE NATIE STAAT

Wat is een natie?

Een natie is in de eerste plaats een gemeenschap, een duidelijke gemeenschap van mensen.

Deze gemeenschap is niet raciaal, en ook niet tribaal. De moderne Italiaanse natie werd gevormd uit Romeinen, Germanen, Etrusken, Grieken, Arabieren, enzovoort. De Franse natie werd gevormd uit Galliërs, Romeinen, Britten, Germanen, enzovoort. Hetzelfde moet gezegd worden van de Britten, de Duitsers en anderen, die werden gevormd tot naties uit mensen van verschillende rassen en stammen.

Een natie is dus geen ras of stam, maar een historisch gevormde gemeenschap van mensen.

Aan de andere kant is het onbetwistbaar dat de grote keizerrijken van Cyrus en Alexander geen naties konden worden genoemd, hoewel ze historisch gevormd zijn en bestaan uit verschillende stammen en rassen. Het waren geen naties, maar toevallige en losjes verbonden conglomeraten van groepen, die uit elkaar vielen of zich verenigden volgens de overwinningen of nederlagen van deze of gene veroveraar.

Een natie is dus geen toevallige of kortstondige conglomeratie, maar een stabiele gemeenschap van mensen.

Maar niet elke stabiele gemeenschap vormt een natie. Oostenrijk en Rusland zijn ook stabiele gemeenschappen, maar niemand noemt ze naties. Wat onderscheidt een nationale gemeenschap van een staatsgemeenschap? Onder andere het feit dat een nationale gemeenschap ondenkbaar is zonder een gemeenschappelijke taal, terwijl een staat geen gemeenschappelijke taal hoeft te hebben. De Tsjechische natie in Oostenrijk en de Poolse natie in Rusland zouden onmogelijk zijn als ze geen gemeenschappelijke taal zouden hebben, terwijl de integriteit van Rusland en Oostenrijk niet wordt aangetast door het feit dat er binnen hun grenzen een aantal verschillende talen bestaan. We hebben het natuurlijk over de gesproken talen van het volk en niet over de officiële regeringstalen.

Een gemeenschappelijke taal is dus een van de kenmerkende eigenschappen van een volk.

Dit betekent natuurlijk niet dat verschillende naties altijd en overal verschillende talen spreken, of dat allen die één taal spreken noodzakelijkerwijs één natie vormen. Een gemeenschappelijke taal voor elke natie, maar niet noodzakelijkerwijs verschillende talen voor verschillende naties! **Er is geen enkel land dat op hetzelfde moment verschillende talen spreekt**, maar dit betekent niet dat er geen twee landen kunnen zijn die dezelfde taal spreken!

Engelsen en Amerikanen spreken één taal, maar ze vormen niet één natie. Hetzelfde geldt voor de Noren en de Denen, de Engelsen en de Ieren.

Maar waarom vormen de Engelsen en de Amerikanen bijvoorbeeld niet één natie, ondanks hun gemeenschappelijke taal?

Ten eerste omdat ze niet samenleven, maar verschillende gebieden bewonen. Een natie wordt alleen gevormd als gevolg van langdurig en systematisch samenleven, als gevolg van mensen die generatie na generatie samenleven.

Maar mensen kunnen niet samenleven, voor lange periodes, tenzij ze een gemeenschappelijk grondgebied hebben. Engelsen en Amerikanen bewoonden oorspronkelijk hetzelfde grondgebied, Engeland, en vormden één natie. Later emigreerde een deel van de Engelsen uit Engeland naar een nieuw gebied, Amerika, en daar, in het nieuwe gebied, ontstond in de loop van de tijd de nieuwe Amerikaanse natie. Het verschil in territorium leidde tot de vorming van verschillende naties.

Dus, een gemeenschappelijk grondgebied is een van de karakteristieke kenmerken van een natie.

Maar dit is nog niet alles. Gemeenschappelijk grondgebied creëert niet op zichzelf een natie. Dit vereist bovendien een interne economische band om de verschillende delen van de natie tot één geheel te smeden. Een dergelijke band bestaat niet tussen Engeland en Amerika, en dus vormen ze twee verschillende naties. Maar de Amerikanen zelf zouden het niet verdienen om een natie te worden genoemd als de verschillende delen van Amerika niet tot een economisch geheel zouden worden samengevoegd, als gevolg van de taakverdeling tussen hen, de ontwikkeling van communicatiemiddelen, enzovoorts.

Neem bijvoorbeeld de Georgiërs. De Georgiërs voor de hervorming bewoonden een gemeenschappelijk grondgebied en spraken één taal. Toch vormden ze strikt genomen niet één natie, want omdat ze waren opgedeeld in een aantal losgekoppelde vorstendommen, konden ze geen gemeenschappelijk economisch leven delen; eeuwenlang voerden ze oorlog tegen elkaar en plunderden ze elkaar, waarbij ze elk de Perzen en de Turken tegen elkaar opstoken. De kortstondige en toevallige vereniging van de vorstendommen die sommige succesvolle vorsten soms tot stand brachten, omhelsde in het beste geval een oppervlakkige administratieve eenheid en viel snel uiteen door de grillen van de vorsten en de onverschilligheid van de boeren. Het kon ook niet anders in economisch verdeeld Georgië ... Georgië kwam pas in de tweede helft van de negentiende eeuw als natie op het toneel, toen de val van de lijfeigenschap en de

groei van het economische leven van het land, de ontwikkeling van communicatiemiddelen en de opkomst van het kapitalisme, de arbeidsverdeling tussen de verschillende districten van Georgië introduceerde, het economische isolement van de vorstendommen volledig verbrijzelde en ze tot één geheel verbond.

Hetzelfde moet gezegd worden van de andere naties die het stadium van het feodalisme hebben doorlopen en het kapitalisme hebben ontwikkeld.

Zo is een gemeenschappelijk economisch leven, economische samenhang, een van de kenmerkende eigenschappen van een natie.

Maar zelfs dit is nog niet alles. Naast wat voorafging moet men rekening houden met de specifieke **cultuur** van het volk dat een natie vormt. Naties verschillen niet alleen in hun levensomstandigheden, maar ook in hun cultuur, die zich manifesteert in de eigenaardigheden van de nationale cultuur. Als Engeland, Amerika en Ierland, die één taal spreken, toch drie verschillende naties vormen, dan is dat in niet geringe mate te wijten aan de eigenaardige psychologische samenstelling die zij van generatie op generatie hebben ontwikkeld als gevolg van ongelijke bestaansvoorwaarden.

Natuurlijk is de psychologische samenstelling op zich, of, zoals het anders wordt genoemd, het “nationale karakter”, iets ongrijpbaars voor de toeschouwer, maar voor zover het zich manifesteert in een kenmerkende cultuur die de natie gemeen heeft, is het iets tastbaars en kan het niet worden genegeerd.

Onnodig te zeggen dat “nationaal karakter” niet voor eens en altijd vaststaat, maar zich wijzigt door de veranderingen van de levensomstandigheden; **maar omdat het op elk moment bestaat, laat het zijn stempel drukken op de fysiognomie van de natie.**

Zo is een gemeenschappelijke psychologische samenstelling, die zich manifesteert in een gemeenschappelijke cultuur, een van de karakteristieke kenmerken van een natie.

We hebben nu de karakteristieke kenmerken van een natie behandeld.

Een natie is een historisch gevormde, stabiele gemeenschap van mensen, gevormd op basis van een gemeenschappelijke taal, territorium, economisch leven en psychologische samenstelling die zich manifesteert in een gemeenschappelijke cultuur.

Het spreekt voor zich dat een natie, zoals elk historisch fenomeen, onderworpen is aan de wet van de verandering. Dat ze haar geschiedenis, haar begin en haar einde heeft.

Het moet worden benadrukt dat geen van de bovenstaande kenmerken afzonderlijk voldoende is om een natie te definiëren. Meer nog, het volstaat dat één van deze kenmerken ontbreekt opdat de natie ophoudt een natie te zijn.

Het is mogelijk om mensen te bedenken die een gemeenschappelijk “nationaal karakter” hebben, maar waarvan niet gezegd kan worden dat ze een enkele natie vormen als ze economisch verdeeld zijn, verschillende gebieden bewonen, verschillende talen spreken, enzovoorts. Dat zijn bijvoorbeeld de Russische, Galicisch, Amerikaanse, Georgische en Kaukasische **hooglandjoden**, die volgens ons niet één volk vormen.

Het is mogelijk om mensen te bedenken met een gemeenschappelijk grondgebied en een gemeenschappelijk economisch leven, die desondanks geen enkele natie vormen omdat ze geen gemeenschappelijke taal en geen gemeenschappelijk “nationaal karakter” hebben. Dat zijn bijvoorbeeld de Duitsers en de Letten in het Baltische gebied.

Ten slotte spreken de Noren en de Denen één taal, maar zij vormen geen enkele natie omdat de andere kenmerken ontbreken.

Pas als al deze kenmerken samen aanwezig zijn, hebben we een natie.

Het lijkt erop dat “nationaal karakter” niet een van de kenmerken is, maar het enige essentiële kenmerk van een natie, en dat alle andere kenmerken eigenlijk alleen maar voorwaarden zijn voor de ontwikkeling van een natie, in plaats van de kenmerken ervan. Dat is bijvoorbeeld het standpunt van R. Springer, en meer in het bijzonder van O. Bauer, die sociaaldemocratische theoretici zijn op het gebied van de nationale kwestie die in Oostenrijk bekend zijn.

Laten we hun theorie over de natie eens onder de loep nemen.

Volgens Springer is *“een natie een unie van gelijkaardige denkende en gelijkaardige personen”*. Het is *“een culturele gemeenschap van moderne mensen die niet langer gebonden zijn aan de ‘bodem’.*” [5] **(onze cursivering)**.

Dus, een “unie” van gelijkaardig denkende en gelijkaardige mensen, ongeacht hoe losgekoppeld ze zijn, ongeacht waar ze wonen, is een natie.

Bauer gaat nog verder.

“Wat is een natie?” vraagt hij. “Is het een gemeenschappelijke taal die mensen tot een natie maakt? Maar de Engelsen en de Ieren... spreken dezelfde taal zonder echter één volk te zijn; de Joden hebben geen gemeenschappelijke taal en zijn toch een natie.” [6]

Wat is dan een natie?

“Een natie is een relatieve gemeenschap van karakter.”

Maar wat is karakter, in dit geval nationaal karakter?

Nationaal karakter is “de som van de kenmerken die de mensen van de ene nationaliteit onderscheiden van de mensen van een andere nationaliteit - het complex van fysieke en spirituele kenmerken die de ene natie van de andere onderscheiden”.

Bauer weet natuurlijk dat het nationale karakter niet uit de lucht komt vallen, en daarom voegt hij eraan toe:

“Het karakter van mensen **wordt bepaald door niets zozeer als door hun lot...** Een natie is niets anders dan een gemeenschap met een gemeenschappelijk lot” die op haar beurt wordt bepaald “door de voorwaarden waaronder de mensen hun middelen van bestaan produceren en de producten van hun arbeid verdelen”.

Zo komen we tot de meest “complete”, zoals Bauer het noemt, definitie van een natie:

“Een natie is een verzameling van mensen die gebonden zijn aan een gemeenschap van karakter door een gemeenschappelijk lot.”

We hebben dus een gemeenschappelijk nationaal karakter gebaseerd op een gemeenschappelijk lot, maar niet noodzakelijkerwijs verbonden met een gemeenschappelijk grondgebied, taal of economisch leven.

Maar wat blijft er dan over van de natie? Welke gemeenschappelijke nationaliteit kan er zijn onder mensen die economisch losgekoppeld zijn, verschillende gebieden bewonen en van generatie op generatie verschillende talen spreken?

Bauer spreekt over de Joden als een natie, hoewel ze “geen gemeenschappelijke taal hebben”; maar welke “gemeenschappelijke lotsbestemming” en nationale samenhang is er bijvoorbeeld tussen de Georgische, Daghestanse, Russische en Amerikaanse Joden, die volledig van elkaar gescheiden zijn, verschillende gebieden bewonen en verschillende talen spreken?

De bovengenoemde Joden leiden ongetwijfeld hun economische en politieke leven met respectievelijk de Georgiërs, de Daghestanen, de Russen en de Amerikanen, en zij leven in dezelfde culturele sfeer als deze; dit zal zeker indruk maken op hun nationale karakter; als er iets gemeenschappelijks overblijft, is het hun religie, hun gemeenschappelijke afkomst en bepaalde relikwieën van het nationale karakter. Dit alles staat buiten kijf. Maar hoe kan men serieus

volhouden dat versteende religieuze riten en vervagende psychologische relikwieën het “lot” van deze Joden sterker beïnvloeden dan de levende sociale, economische en culturele omgeving die hen omringt? Het is alleen maar op basis van deze veronderstelling dat het mogelijk is om te spreken van de Joden als een enkele natie.

Wat onderscheidt de natie van Bauer dan van de mystieke en zelfvoorzienende “nationale geest” van de spiritualisten?

Bauer werpt een onoverbrugbare barrière op tussen het “onderscheidend vermogen” van naties (nationaal karakter) en de “voorwaarden” van hun leven en scheidt het een van het ander. Maar wat is het nationale karakter als het niet een weerspiegeling is van de levensomstandigheden, een stolling van indrukken uit de omgeving? Hoe kan men de zaak beperken tot het nationale karakter alleen, het isoleren en scheiden van de grond die het heeft doen ontstaan?

Verder, wat onderscheidde de Engelse natie inderdaad van de Amerikaanse natie aan het eind van de achttiende en het begin van de negentiende eeuw, toen Amerika nog bekend stond als New England? Niet het nationale karakter, natuurlijk; want de Amerikanen waren afkomstig uit Engeland en hadden niet alleen de Engelse taal, maar ook het Engelse nationale karakter meegenomen naar Amerika, dat ze natuurlijk niet zo snel konden verliezen; hoewel ze onder invloed van de nieuwe omstandigheden natuurlijk hun eigen specifieke karakter zouden ontwikkelen. Toch vormden zij, ondanks hun min of meer gemeenschappelijke karakter, op dat moment al een natie die zich onderscheidde van Engeland! Het is duidelijk dat New England als natie toen verschilde van Engeland als natie, niet zozeer door zijn specifieke nationale karakter, of niet zozeer door zijn nationale karakter, als wel door zijn omgeving en levensomstandigheden, die verschilden van die van Engeland.

Het is dus duidelijk dat er in feite geen enkel onderscheidend kenmerk van een natie is. Er is slechts een optelsom van kenmerken, waarvan bij het vergelijken van naties soms één kenmerk (nationaal karakter), soms een ander (taal), of soms een derde (grondgebied, economische omstandigheden), duidelijker opvalt. Een natie vormt de combinatie van al deze kenmerken samen.

Het standpunt van Bauer, dat een volk identificeert met zijn nationale karakter, scheidt het volk van zijn bodem en zet het om in een onzichtbare, op zichzelf staande kracht. Het resultaat is geen levende en actieve natie, maar iets mystieks, ongrijpbaars en bovennatuurlijks. Want, ik herhaal, wat voor soort natie is bijvoorbeeld een Joodse natie die bestaat uit Georgische, Daghestanse, Russische, Amerikaanse en andere Joden, waarvan de leden elkaar niet begrijpen (omdat ze verschillende talen spreken), verschillende delen van de

wereld bewonen, elkaar nooit zullen zien en nooit samen zullen handelen, of het nu in tijd van vrede is of in tijd van oorlog?!

Nee, het is niet voor zulke papieren “naties” dat de sociaaldemocratie haar nationale programma opstelt. Zij kan alleen rekening houden met echte naties, die handelen en bewegen, en er dus op staan dat er rekening mee wordt gehouden.

Bauer verwacht natuurlijk de natie, die een historische categorie is, met de stam, die een etnografische categorie is.

Maar Bauer zelf voelt blijkbaar de zwakte van zijn positie. Terwijl hij in het begin van zijn boek de Joden definitief tot natie verklaart, corrigeert hij zichzelf aan het eind van het boek en stelt hij dat “in het algemeen de kapitalistische maatschappij het hen (de Joden) onmogelijk maakt om als natie verder te gaan”, door hen te laten assimileren met andere naties. De reden hiervoor lijkt te zijn dat “de Joden geen gesloten vestigingsgebied hebben”, terwijl de Tsjechen bijvoorbeeld zo'n gebied hebben en volgens Bauer als natie zullen overleven. Kortom, de reden ligt in de afwezigheid van een territorium.

Met zijn argumentatie wilde Bauer bewijzen dat de Joodse arbeiders geen nationale autonomie kunnen eisen, maar hij weerlegde daarmee onbedoeld zijn eigen theorie, die ontkent dat een gemeenschappelijk grondgebied een van de kenmerken van een natie is.

Maar Bauer gaat verder. In het begin van zijn boek verklaart hij zeker dat “de Joden geen gemeenschappelijke taal hebben en toch een natie zijn”. Maar hij heeft nauwelijks p. **130 bereikt dan dat hij een verandering van front teweegbrengt** en net zo zeker verklaart dat *“ontegenzeggelijk geen enkele natie mogelijk is zonder een gemeenschappelijke taal”* (**onze cursief gedrukte tekst**).

Bauer wilde bewijzen dat “taal het belangrijkste instrument is van het menselijk verkeer”, maar tegelijkertijd bewees hij per ongeluk iets wat hij niet wilde bewijzen, namelijk de ondeugdelijkheid van zijn eigen theorie van naties, die de betekenis van een gemeenschappelijke taal ontkent.

Deze theorie, aan elkaar genaaid met idealistische draden, weerlegt zichzelf dus.

II. DE NATIONALE BEWEGING

Een natie is niet alleen een historische categorie, maar ook een historische categorie die behoort tot een bepaald tijdperk, het tijdperk van het opkomende

kapitalisme. Het proces van eliminatie van het feodalisme en de ontwikkeling van het kapitalisme is tegelijkertijd een proces van **de constitutie van mensen** tot naties. Dat was bijvoorbeeld het geval in West-Europa. De Britten, Fransen, Duitsers, Italianen en anderen vormden naties ten tijde van de zegevierende opmars van het kapitalisme en de overwinning op de feodale verdeeldheid.

Maar de vorming van naties betekende in die gevallen tegelijkertijd hun omvorming tot onafhankelijke nationale staten. De Britse, Franse en andere naties zijn tegelijkertijd Britse, etc. staten. Ierland, dat niet heeft deelgenomen aan dit proces, verandert niets aan het algemene beeld.

De zaken zijn in Oost-Europa enigszins anders verlopen. Terwijl in het Westen naties zich ontwikkelden tot staten, werden in het Oosten multinationale staten gevormd, staten die uit meerdere nationaliteiten bestonden. Dat zijn Oostenrijk-Hongarije en Rusland. In Oostenrijk bleken de Duitsers politiek gezien het meest ontwikkeld en zij namen het op zich om de Oostenrijkse nationaliteiten tot een staat te verenigen. In Hongarije waren de Magyaren - de kern van de Hongaarse nationaliteiten - het meest geschikt voor de staatsorganisatie en zij waren het die Hongarije verenigden. In Rusland werd de vereniging van de nationaliteiten ondernomen door de Groot-Russen, die werden geleid door een historisch gevormde, machtige en goed georganiseerde aristocratische militaire bureaucratie.

Zo ging het in het Oosten.

Deze bijzondere methode van staatsvorming kon alleen plaatsvinden daar waar het feodalisme nog niet was geëlimineerd, waar het kapitalisme zwak was ontwikkeld, waar de nationaliteiten die naar de achtergrond waren gedrongen zich nog niet economisch hadden kunnen consolideren in volwaardige naties.

Maar het kapitalisme begon zich ook te ontwikkelen in de Oosterse staten. De handel en de communicatiemiddelen ontwikkelden zich. Er ontstonden grote steden. De naties werden economisch geconsolideerd. Het kapitalisme, dat losbarstte in het rustige leven van de naar de achtergrond gedrongen nationaliteiten, wekte hen op en bracht hen in beweging. De ontwikkeling van de pers en het theater, de activiteiten van de Reichsrat (Oostenrijk) en de Doema (Rusland) dragen bij aan de versterking van de “nationale gevoelens”. De ontstane intelligentsia werd doordrenkt met “de nationale gedachte” en handelde in dezelfde richting....

Maar de naties die naar de achtergrond waren gedrongen en nu waren ontwaakt tot zelfstandig leven, konden zich niet langer vormen tot onafhankelijke nationale staten; ze stuitten op hun pad op het zeer machtige verzet van de

heersende lagen van de dominante naties, die lang geleden de controle over de staat hadden overgenomen. Ze waren te laat!...

Zo vormden de Tsjechen, de Polen, enz. zich tot naties in Oostenrijk; de Kroaten, enz. in Hongarije; de Letten, de Litouwers, de Oekraïners, de Georgiërs, de Armeniërs, enz. in Rusland. Wat in West-Europa (Ierland) een uitzondering was, werd in het Oosten de regel.

In het Westen reageerde Ierland op zijn uitzonderlijke positie door een nationale beweging. In het Oosten waren de ontwaakte naties verplicht om op dezelfde manier te reageren.

Zo ontstonden de omstandigheden die de jonge naties van Oost-Europa op het pad van de strijd dreven.

De strijd begon en laaide op, om zeker te zijn, niet tussen de naties als geheel, maar tussen de heersende klassen van de dominante naties en van de naties die naar de achtergrond waren gedrongen. De strijd wordt meestal gevoerd door de stedelijke kleinburgerlijke bourgeoisie van de onderdrukte natie tegen de grote bourgeoisie van de dominante natie (Tsjechen en Duitsers), of door de landelijke bourgeoisie van de onderdrukte natie tegen de landheren van de dominante natie (Oekraïners in Polen), of door de hele “nationale” bourgeoisie van de onderdrukte naties tegen de heersende adel van de dominante natie (Polen, Litouwen en de Oekraïne in Rusland).

De bourgeoisie speelt de hoofdrol.

Het grootste probleem voor de jonge bourgeoisie is het probleem van de markt. Het doel is om haar goederen te verkopen en de concurrentie met de bourgeoisie van een andere nationaliteit te overwinnen. Vandaar de wens om zijn “eigen”, zijn “thuismarkt” veilig te stellen. De markt is de eerste school waar de bourgeoisie haar nationalisme leert kennen.

Maar de zaken blijven meestal niet beperkt tot de markt. De semi-feodale, semi-burgerlijke bureaucratie van de dominante natie gooit zich in de strijd met haar eigen methoden van “arrestatie en preventie”. De bourgeoisie - groot of klein - van de dominante natie is in staat om “sneller” en “efficiënter” met haar concurrent om te gaan. De “krachten” worden verenigd en er wordt een reeks beperkende maatregelen genomen tegen de “vreemde” bourgeoisie, maatregelen die de onderdrukking organiseren. De strijd breidt zich uit van de economische sfeer naar de politieke sfeer. Beperking van de bewegingsvrijheid, onderdrukking van de taal, beperking van het stemrecht, sluiting van scholen, religieuze beperkingen, enzovoort, worden tegen de “concurrent” opgestapeld. Natuurlijk zijn dergelijke maatregelen niet alleen in het belang van de

bourgeois-klassen van de dominante natie, maar ook ten voordeel van de specifieke belangen van **de heersende kaste, om zo te zeggen, van de heersende bureaucratie.**

Maar vanuit het oogpunt van de bereikte resultaten is dit vrij onbelangrijk; de burgerlijke klasse en de bureaucratie gaan in deze kwestie hand in hand - of het nu in Oostenrijk-Hongarije of in Rusland is.

De bourgeoisie van de onderdrukte natie, die aan alle kanten wordt onderdrukt, wordt op natuurlijke wijze in beweging gebracht. Ze doet een beroep op haar "inheemse bevolking" en begint te schreeuwen over het "vaderland"; ze beweert dat haar eigen zaak de zaak van de natie als geheel is. Ze rekruteert een leger onder haar "landgenoten" in het belang van ... het "vaderland". **Ook het "volk" reageert niet altijd op zijn oproepen; zij scharen zich achter zijn vaandel: de repressie van bovenaf treft hen ook en lokt hun ontevredenheid uit.**

Zo begint de nationale beweging.

De kracht van de nationale beweging wordt bepaald door de mate waarin de brede lagen van de natie, het proletariaat en de boerenbevolking, eraan deelnemen.

Of het proletariaat zich schaart achter de banier van het burgerlijke nationalisme hangt af van de mate van ontwikkeling van de klassenstrijd, van het klassenbewustzijn en van de mate van organisatie van het proletariaat. Het klassenbewuste proletariaat heeft zijn eigen beproefde vaandel, en hoeft zich niet te scharen achter het vaandel van de bourgeoisie.

Wat de boeren betreft, hun deelname aan de nationale beweging hangt vooral af van het karakter van de repressies. Als de repressies het "land" aantasten, zoals in Ierland het geval was, dan schaart de massa van de boeren zich onmiddellijk achter het vaandel van de nationale beweging.

Aan de andere kant, als er bijvoorbeeld geen ernstig anti-Russisch nationalisme in Georgië is, dan is dat vooral omdat er daar geen Russische huisbazen of een Russische grote bourgeoisie is die de brandstof voor een dergelijk nationalisme onder de massa's kan leveren. **In Georgië is er anti-Armeens nationalisme, maar dat komt omdat er nog steeds een Armeense grote bourgeoisie is die, door de kleine en nog steeds ongeconsolideerde Georgische bourgeoisie te verbeteren, deze laatste tot anti-Armeens nationalisme drijft. .**

Afhankelijk van deze factoren neemt de nationale beweging ofwel een massaal karakter aan en groeit ze gestaag (zoals in Ierland en Galicië), ofwel beperkt ze

zich tot een reeks kleine botsingen, die ontaarden in ruzies en “gevechten” over uithangborden (zoals in sommige van de kleine steden van Bohemen).

De inhoud van de nationale beweging kan natuurlijk niet overal hetzelfde zijn: die wordt volledig bepaald door de uiteenlopende eisen die de beweging stelt. In Ierland heeft de beweging een agrarisch karakter; in Bohemen heeft ze een “taal”-karakter; op de ene plaats is er de vraag naar burgerlijke gelijkheid en godsdienstvrijheid, op de andere plaats naar “eigen” ambtenaren van de natie, **of naar een eigen dieet**. De diversiteit van de eisen toont niet zelden de verschillende kenmerken die een natie in het (taal, territorium, enz.) kenmerken. **Het is het vermelden waard dat die kenmerken nooit voldoen aan een eis die gebaseerd is op Bauer's allesomvattende “nationale karakter”. En dit is natuurlijk: “nationaal karakter” is op zich iets ongrijpbaars, en, zoals J. Strasser terecht opmerkte, “een politicus kan er niets mee doen.” [7]**

Dat zijn over het algemeen de vormen en het karakter van de nationale beweging.

Uit wat er is gezegd zal blijken dat de nationale strijd onder de omstandigheden van het opkomende kapitalisme een strijd is van de bourgeoisieklassen onder elkaar. Soms slaagt de bourgeoisie erin het proletariaat in de nationale beweging te betrekken, en dan neemt de nationale strijd naar buiten toe een “nationaal” karakter aan. Maar dat is alleen naar buiten toe. In essentie is het altijd een bourgeoisiestrijd, die vooral in het voordeel van de bourgeoisie is.

Maar het betekent geenszins dat het proletariaat zich niet moet verzetten tegen het beleid van nationale onderdrukking.

Beperking van de bewegingsvrijheid, rechteloosheid, onderdrukking van de taal, sluiting van scholen en andere vormen van vervolging treffen de arbeiders niet minder, zo niet meer, dan de bourgeoisie. Een dergelijke situatie kan alleen dienen om de vrije ontwikkeling van de intellectuele krachten van het proletariaat van de onderworpen naties te vertragen. Men kan niet serieus spreken van een volledige ontwikkeling van de intellectuele vermogens van de Tataars of de Joodse arbeider als hij zijn moedertaal niet mag gebruiken op bijeenkomsten en lezingen en als zijn scholen worden gesloten.

Maar het beleid van nationalistische vervolging is ook om een andere reden gevaarlijk voor de zaak van het proletariaat. Het leidt de aandacht van grote lagen af van sociale kwesties, kwesties van de klassenstrijd, tot nationale kwesties, vragen die “gemeenschappelijk” zijn voor het proletariaat en de bourgeoisie. En dit scheidt een gunstige voedingsbodem voor bedrieglijke propaganda over “eenheid van belangen”, voor het verdoezelen van de

klassenbelangen van het proletariaat en voor de intellectuele slavernij van de arbeiders.

Dit creëert een ernstig obstakel voor het verenigen van de arbeiders van alle nationaliteiten. **Als een aanzienlijk deel van de Poolse arbeiders nog steeds intellectueel de slaven zijn van de burgerlijke nationalist, als ze zich nog steeds afzijdig houden van de internationale arbeidersbeweging, dan is dat vooral omdat de eeuwenoude anti-Poolse politiek van de “machten die zijn” de bodem voor deze slavernij scheidt en de emancipatie van de arbeiders ervan belemmert.**

Maar het beleid van vervolging houdt daar niet op. Het gaat niet zelden over van een “systeem” van onderdrukking naar een “systeem” van het aanzetten van naties tegen elkaar, naar een “systeem” van slachtingen en pogroms. Dit laatste systeem is natuurlijk niet overal en altijd mogelijk, maar waar het mogelijk is - bij gebrek aan elementaire burgerrechten - neemt het vaak afschuwelijke proporties aan en dreigt het de oorzaak van de eenheid van de arbeiders in bloed en tranen te verdrinken. De Kaukasus en Zuid-Rusland leveren daarvan talrijke voorbeelden. “Verdeel en heers” - dat is het doel van de opruiingspolitiek. En waar zo'n beleid slaagt, is het een enorm kwaad voor het proletariaat en een ernstig obstakel voor het verenigen van de arbeiders van alle nationaliteiten in de staat.

Maar de arbeiders hebben alle belang in de volledige eenheid met hun collega's in één internationaal leger, in hun snelle en definitieve bevrijding van de intellectuele gebondenheid aan de bourgeoisie, en in de volledige en vrije ontwikkeling van de intellectuele krachten van hun klasse-broeders, tot welke natie ze ook behoren.

De arbeiders strijden dus tegen het beleid van nationale onderdrukking in al zijn vormen, van de meest subtiele tot de meest ruwe, en zullen dit blijven doen, evenals tegen het beleid van het aanzetten tot naties tegen elkaar in al zijn vormen.

De sociaaldemocratie in alle landen verkondigt daarom het recht van naties op zelfbeschikking.

Het zelfbeschikkingsrecht betekent dat alleen de natie zelf het recht heeft om haar lot te bepalen, dat niemand het recht heeft om zich met geweld te mengen in het leven van de natie, **om haar scholen en andere instellingen te vernietigen, om haar gewoonten en gebruiken te schenden, om haar taal te onderdrukken of haar rechten te beknotten.**

Dit betekent natuurlijk niet dat de sociaaldemocratie elke gewoonte en instelling van een natie zal steunen. Terwijl zij de dwang van elke natie bestrijdt, zal zij alleen het recht van de natie zelf handhaven om haar eigen lot te bepalen en tegelijkertijd ageren tegen schadelijke gewoonten en instellingen van die natie om de zwoegende lagen van de natie in staat te stellen zich van die gewoonten en instellingen te emanciperen.

Het zelfbeschikkingsrecht betekent dat een natie haar leven mag inrichten zoals zij dat wil. Het heeft het recht om zijn leven te regelen op basis van autonomie. Het heeft het recht om federale relaties aan te gaan met andere naties. Het heeft het recht op volledige afscheiding. Naties zijn soeverein en alle naties hebben gelijke rechten.

Dit betekent natuurlijk niet dat de sociaaldemocratie elke eis van een volk zal steunen. Een natie heeft zelfs het recht om terug te keren naar de oude orde van de dingen; maar dit betekent niet dat de sociaaldemocratie een dergelijk besluit zal onderschrijven als het door een of andere instelling van een bepaalde natie wordt genomen. De verplichtingen van de sociaaldemocratie, die de belangen van het proletariaat verdedigt, en de rechten van een natie, die uit verschillende klassen bestaat, zijn twee verschillende dingen.

In de strijd voor het recht van naties op zelfbeschikking is het doel van de sociaaldemocratie om een einde te maken aan het beleid van nationale onderdrukking, om het onmogelijk te maken en daarmee de gronden voor strijd tussen naties weg te nemen, **om de rand van die strijd te verwijderen en tot een minimum te beperken.**

Dit is wat het beleid van het klassenbewuste proletariaat in wezen onderscheidt van het beleid van de bourgeoisie, die de nationale strijd probeert te verergeren en te verkwanselen en **de nationale beweging probeert te verlengen en aan te scherpen.**

En daarom kan het klassenbewuste proletariaat zich niet onder de “nationale” vlag van de bourgeoisie scharen.

Daarom kan de zogenaamde “evolutionaire nationale” politiek die Bauer voorstaat niet het beleid van het proletariaat worden. Bauer's poging om zijn “evolutionaire nationale” beleid te identificeren met het beleid van de “moderne arbeidersklasse” is een poging om de klassenstrijd van de arbeiders aan te passen aan de strijd van de naties.

Het lot van een nationale beweging, die in wezen een bourgeoisbeweging is, is natuurlijk verbonden met het lot van de bourgeoisie. De uiteindelijke verdwijning van een nationale beweging is alleen mogelijk met de ondergang

van de bourgeoisie. Alleen onder het bewind van het socialisme kan de vrede volledig tot stand komen. Maar zelfs binnen het kader van het kapitalisme is het mogelijk om de nationale strijd tot een minimum te beperken, deze bij de wortel te ondermijnen en zo onschadelijk mogelijk te maken voor het proletariaat. Dit wordt bijvoorbeeld bevestigd door Zwitserland en Amerika. Het vereist dat het land wordt gedemocratiseerd en dat de naties de kans krijgen om zich vrij te ontwikkelen.

III. DE VRAAGSTELLING

Een natie heeft het recht om vrij haar eigen lot te bepalen. Het heeft het recht om zijn leven naar eigen goeddunken te regelen, zonder natuurlijk de rechten van andere naties met voeten te treden. Dat staat buiten kijf.

Maar hoe moet het precies zijn eigen leven inrichten, welke vormen moet zijn toekomstige grondwet aannemen, als men de belangen van de meerderheid van de natie en vooral van het proletariaat voor ogen wil houden?

Een volk heeft het recht om zijn leven op autonome wijze te regelen. Het heeft zelfs het recht om zich af te scheiden. Maar dat betekent niet dat ze dat onder alle omstandigheden moet doen, dat autonomie, of afscheiding, overal en altijd voordelig zal zijn voor een natie, dat wil zeggen voor haar meerderheid, dat wil zeggen voor de werkende lagen. De Trans Kaukasische Tataren kunnen als natie bijeenkomen, laten we zeggen, **in hun dieet en, bezwijken onder de invloed van hun beenderen en mollahs**, besluiten om de oude orde der dingen te herstellen en zich af te scheiden van de staat. Volgens de betekenis van de clause over zelfbeschikking hebben ze daar volledig recht op. Maar zal dit in het belang zijn van de werkende bevolking van de Tataarse natie? Kan de sociaaldemocratie onverschillig toekijken wanneer de beys en mollahs de leiding van de massa's op zich nemen in de oplossing van de nationale kwestie?

Moet de sociaaldemocratie zich niet met de zaak bemoeien en de wil van de natie op een bepaalde manier beïnvloeden? Zou zij niet met een definitief plan moeten komen voor de oplossing van de kwestie, een plan dat het meest gunstig zou zijn voor de Tataren?

Maar welke oplossing zou het meest verenigbaar zijn met de belangen van de werkende massa's? Autonomie, federatie of scheiding?

Dit zijn allemaal problemen waarvan de oplossing zal afhangen van de concrete historische omstandigheden waarin de gegeven natie zich bevindt.

Meer dan dat; omstandigheden veranderen, net als al het andere, en een beslissing die op een bepaald moment juist is, kan op een ander moment volstrekt ongeschikt blijken te zijn.

In het midden van de negentiende eeuw was Marx voorstander van de afscheiding van het Russische Polen; en hij had gelijk, want het ging er toen om een hogere cultuur te bevrijden van een lagere cultuur die haar vernietigde. En de vraag was in die tijd niet alleen een theoretische vraag, een academische vraag, maar een praktische vraag, een kwestie van dagelijkse realiteit....

Aan het einde van de negentiende eeuw verklaarden de Poolse marxisten zich al tegen de afscheiding van Polen; en ook zij hadden gelijk, want in de vijftig jaar die waren verstreken hadden zich ingrijpende veranderingen voorgedaan, die Rusland en Polen economisch en cultureel dichter bij elkaar brachten. Bovendien was de kwestie van de afscheiding in die periode omgevormd van een praktische kwestie tot een kwestie van academisch dispuut, wat niemand behalve misschien intellectuelen in het buitenland heeft opgewonden.

Dit sluit natuurlijk geenszins uit dat er bepaalde interne en externe omstandigheden kunnen ontstaan waarin de kwestie van de afscheiding van Polen opnieuw aan de orde van de dag kan komen.

De oplossing van de nationale kwestie is alleen mogelijk in verband met de historische omstandigheden die in hun ontwikkeling zijn meegenomen.

De economische, politieke en culturele omstandigheden van een bepaalde natie vormen de enige sleutel tot de vraag hoe een bepaalde natie haar leven moet inrichten en welke vormen haar toekomstige grondwet moet aannemen. Het is mogelijk dat voor elke natie een specifieke oplossing van de vraag nodig is. Als de dialectische benadering van een vraagstuk ergens nodig is, dan is dat hier, in het nationale vraagstuk.

Met het oog hierop moeten wij ons resoluut uitspreken tegen een zekere, zeer wijdverspreide, maar zeer summiere manier om de nationale kwestie “op te lossen”, die haar ontstaan te danken heeft aan de Bund. Wij denken aan de gemakkelijke methode om te verwijzen naar de Oostenrijkse en Zuid-Slavische [8] sociaaldemocratie, die de nationale kwestie zogenaamd al heeft opgelost en waarvan de Russische sociaaldemocraten de oplossing gewoon zouden moeten lenen. Men gaat ervan uit dat wat, zeg maar, goed is voor Oostenrijk, ook goed is voor Rusland. De belangrijkste en meest doorslaggevende factor is hier uit het oog verloren, namelijk de concrete historische omstandigheden in Rusland als geheel en in het leven van elk van de naties die Rusland in het bijzonder bewonen.

Luister bijvoorbeeld naar wat de bekende Bundist V. Kossovsky zegt:

“Toen op het Vierde Congres van de Bund de principes van de vraag (d.w.z. het nationale vraagstuk - J. St.) werden besproken, kwam het voorstel van een van de leden van het congres om de kwestie te regelen in de geest van de resolutie van de Zuid-Slavische sociaaldemocratische partij met algemene instemming aanvaard”. [9]

En het resultaat was dat “het congres unaniem heeft ingestemd met” ... nationale autonomie.

En dat was alles! Geen analyse van de feitelijke omstandigheden in Rusland, geen onderzoek naar de toestand van de Joden in Rusland. Ze leenden eerst de oplossing van de Zuid-Slavische sociaaldemocratische partij, vervolgens “keurden ze het goed”, en uiteindelijk “namen ze het unaniem aan”! Dit is de manier waarop de Bundisten de nationale kwestie in Rusland presenteren en “oplossen”...

In feite kennen Oostenrijk en Rusland heel andere voorwaarden. Dit verklaart waarom de sociaaldemocraten in Oostenrijk, toen zij hun nationale programma in Brünn (1899) [10] aannamen in de geest van de resolutie van de Zuid-Slavische sociaaldemocratische partij (met enkele – het is waar - onbeduidende amendementen), de kwestie als het ware op een geheel niet-Russische manier benaderden en natuurlijk op een niet-Russische manier oplosten.

Ten eerste, wat betreft het voorstellen van de vraag. **Hoe wordt de vraag gesteld door de Oostenrijkse theoretici van de cultureel-nationale autonomie, de tolken van het nationale programma Brünn en de resolutie van de Zuid-Slavische sociaaldemocratische partij, Springer en Bauer?**

“Of een multinationale staat mogelijk is”, zegt Springer, “en of met name de Oostenrijkse nationaliteiten verplicht zijn om één politieke entiteit te vormen, is een vraag die we hier niet zullen beantwoorden, maar waarvan we veronderstellen dat deze is opgelost. Voor iedereen die deze mogelijkheid en noodzaak niet wil toegeven, is ons onderzoek natuurlijk doelloos. **Ons thema is als volgt: voor zover deze naties verplicht zijn om samen te leven, welke juridische vormen zullen hen dan in staat stellen om op de best mogelijke manier samen te leven? (Springer's cursief).** [11]

Het uitgangspunt is dus de staatsintegriteit van Oostenrijk.

Bauer zegt hetzelfde:

“We gaan er dus van uit, dat de Oostenrijkse naties in dezelfde staatsvereniging blijven, waarin ze nu bestaan, en vragen hoe de naties binnen deze vereniging hun onderlinge betrekkingen en die met de staat zullen regelen.”

Ook hier is het eerste wat telt de integriteit van Oostenrijk.

Kan de Russische sociaaldemocratie de vraag op deze manier stellen? Nee, dat kan niet. En dat kan niet, omdat zij van meet af aan het recht van de naties op zelfbeschikking voor ogen heeft, op grond waarvan een natie het recht op afscheiding heeft.

Zelfs het Bundistisch Goldblatt heeft tijdens het Tweede Congres van de Russische Sociaal-Democratie toegegeven dat deze laatste het standpunt van de zelfbeschikking niet kon laten varen. Hier is wat Goldblatt bij die gelegenheid zei:

“Niets kan worden gezegd tegen het recht op zelfbeschikking. Als een natie streeft naar onafhankelijkheid, moeten we ons daar niet tegen verzetten. Als Polen geen wettig huwelijk met Rusland wil sluiten, is het niet aan ons om ons met haar te bemoeien”.

Dat is allemaal waar. Maar daaruit volgt dat de uitgangspunten van de Oostenrijkse en Russische sociaaldemocraten verre van identiek zijn. Kan er daarna nog sprake zijn van het overnemen van het nationale programma van de Oostenrijkers?

Bovendien hopen de Oostenrijkers de “vrijheid van nationaliteiten” te bereiken door middel van kleine hervormingen, door middel van langzame stappen. Hoewel ze culturele en nationale autonomie als praktische maatregel voorstellen, rekenen ze niet op een radicale verandering, op een democratische bevrijdingsbeweging, die ze niet eens overwegen. De Russische marxisten daarentegen associëren de “vrijheid van nationaliteiten” met een waarschijnlijke radicale verandering, met een democratische bevrijdingsbeweging, die geen reden heeft om op hervormingen te rekenen. En dit verandert in wezen de zaken met betrekking tot het waarschijnlijke lot van de Russische naties.

“Natuurlijk,” zegt Bauer, “is het weinig waarschijnlijk dat de nationale autonomie het resultaat zal zijn van een grote beslissing, van een gedurfde actie. Oostenrijk zal zich stap voor stap naar nationale autonomie ontwikkelen, door een langzaam proces van ontwikkeling, in de loop van een zware strijd, waardoor de wetgeving en het bestuur in een staat van chronische verlamming zullen verkeren. De nieuwe grondwet zal niet door een grote wetgevende handeling tot stand komen, maar door een veelheid van afzonderlijke besluiten voor afzonderlijke provincies en afzonderlijke gemeenschappen.

Springer zegt hetzelfde.

“Ik ben me er heel goed van bewust,” schrijft hij, “dat dit soort instellingen (d.w.z. organen van nationale autonomie - J. St.) niet in een enkel jaar of een enkel decennium worden gecreëerd. De reorganisatie van de Pruisische administratie alleen al kostte veel tijd... Het kostte de Pruisen twee decennia om eindelijk hun administratieve basisinstellingen op te richten. Laat niemand denken dat ik mij illusies maak over de tijd die nodig is en de moeilijkheden die in Oostenrijk moeten worden overwonnen”.

Dit alles is heel duidelijk. Maar kunnen de Russische marxisten het nationale vraagstuk niet associëren met “gedurfde acties”? Kunnen zij rekenen op gedeeltelijke hervormingen, op “een veelheid van afzonderlijke besluiten” als middel om de “vrijheid van nationaliteiten” te bereiken? Maar als ze dat niet kunnen en mogen doen, is het dan niet duidelijk dat de strijdmethoden van de Oostenrijkers en de Russen en hun vooruitzichten totaal verschillend moeten zijn? **Hoe kunnen ze zich in zo'n situatie beperken tot de eenzijdige, melken water culturele-nationale autonomie van de Oostenrijkers?** Het een of het ander: of zij die voor het overnemen zijn, rekenen niet op “gedurfde acties” in Rusland, of ze rekenen wel op dergelijke acties, maar “weten niet wat ze doen”.

Ten slotte zijn de onmiddellijke taken waar Rusland en Oostenrijk voor staan totaal verschillend en kiezen ze dus verschillende methoden om de nationale kwestie op te lossen. In Oostenrijk heerst het parlementarisme, en onder de huidige omstandigheden is er in Oostenrijk geen ontwikkeling mogelijk zonder parlement. Maar het parlementaire leven en de wetgeving in Oostenrijk worden vaak tot stilstand gebracht door ernstige conflicten tussen de nationale partijen. Dat verklaart de chronische politieke crisis waar Oostenrijk al lange tijd onder lijdt. Daarom is de nationale kwestie in Oostenrijk het middelpunt van het politieke leven; het is de cruciale kwestie. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de Oostenrijkse sociaaldemocratische politici op de een of andere manier proberen een oplossing te vinden voor de nationale conflicten - uiteraard op basis van het bestaande parlementaire systeem, met behulp van parlementaire methoden....

Niet zo met Rusland. In de eerste plaats is er in Rusland “godzijdank geen parlement”. In de tweede plaats - en dit is het belangrijkste punt - is de spil van het politieke leven in Rusland niet de nationale, maar de agrarische kwestie. Bijgevolg is het lot van het Russische probleem, en dus ook de “bevrijding” van de naties, in Rusland verbonden met de oplossing van het landbouwvraagstuk, dat wil zeggen met **de vernietiging van de relikwieën van het feodalisme**, dat wil zeggen met de democratisering van het land. Dat verklaart waarom de

nationale kwestie in Rusland geen onafhankelijke en beslissende kwestie is, maar een onderdeel van de algemene en belangrijker kwestie van de emancipatie van het land.

“De onvruchtbaarheid van het Oostenrijkse parlement,” schrijft Springer, “is juist te wijten aan het feit dat elke hervorming aanleiding geeft tot tegenstellingen binnen de nationale partijen die hun eenheid kunnen aantasten. De leiders van de partijen vermijden daarom alles wat naar hervorming riekt. Vooruitgang in Oostenrijk is over het algemeen alleen denkbaar als de naties onhaalbare wettelijke rechten krijgen die hen ontheffen van de noodzaak om nationale militante groeperingen in het parlement te handhaven en hen in staat stellen hun aandacht te richten op de oplossing van economische en sociale problemen”.

Bauer zegt hetzelfde.

“Nationale vrede is in de eerste plaats onmisbaar voor de staat. De staat kan niet toestaan dat de wetgeving tot stilstand komt door de zeer domme taalkwestie of door elke ruzie tussen opgewonden mensen over een taalgrens, of over elke nieuwe school”.

Dit alles is duidelijk. Maar het is niet minder duidelijk dat de nationale kwestie in Rusland op een heel ander niveau ligt. Niet de nationale, maar de agrarische kwestie bepaalt het lot van de vooruitgang in Rusland. De nationale kwestie is een ondergeschikte kwestie.

En dus hebben we verschillende presentaties van de vraag, verschillende perspectieven en strijdmethoden, verschillende onmiddellijke taken. Is het niet duidelijk dat, gezien de stand van zaken, alleen pedagogen die de nationale kwestie “oplossen” **zonder te verwijzen naar ruimte en tijd**, kunnen denken aan het overnemen van voorbeelden uit Oostenrijk en het overnemen van het programma?

Nogmaals: de concrete historische omstandigheden als uitgangspunt, en de dialectische voorstellen van de vraag als enige juiste manier om deze te presenteren - dat is de sleutel tot het oplossen van het nationale vraagstuk.

IV. CULTUREEL-NATIONALE AUTONOMIE

We hebben het hierboven gehad over het formele aspect van het Oostenrijkse nationale programma en over de methodologische gronden die het voor de

Russische marxisten onmogelijk maken om het voorbeeld en het programma van de Oostenrijkse sociaaldemocratie over te nemen.

Laten we nu eens kijken naar de essentie van het programma zelf.

Wat is het nationale programma van de Oostenrijkse sociaaldemocraten?

Het wordt uitgedrukt in twee woorden: cultureel-nationale autonomie.

Dat betekent in de eerste plaats dat de autonomie niet wordt toegekend aan Bohemen of Polen, die voornamelijk door Tsjechen en Polen worden bewoond, maar aan Tsjechen en Polen in het algemeen, ongeacht het grondgebied, ongeacht het deel van Oostenrijk dat zij bewonen.

Daarom wordt deze autonomie nationaal en niet territoriaal genoemd.

Het betekent in de tweede plaats dat de Tsjechen, Polen, Duitsers, enzovoorts, verspreid over de verschillende delen van Oostenrijk, persoonlijk, als individuen, georganiseerd moeten worden in integrale naties, en als zodanig deel uitmaken van de Oostenrijkse staat. Op die manier zou Oostenrijk geen unie van autonome regio's vertegenwoordigen, maar een unie van autonome nationaliteiten, ongeacht het grondgebied.

Het betekent in de derde plaats dat de nationale instellingen die voor dit doel voor de Polen, Tsjechen, enz. in het leven worden geroepen, alleen bevoegd zijn voor “culturele” en niet voor “politieke” kwesties. De politieke kwesties zouden specifiek voorbehouden zijn aan het Oostenrijkse parlement (de Reichsrat).

Daarom wordt deze autonomie ook wel culturele, cultureel-nationale autonomie genoemd.

En hier is de tekst van het programma dat de Oostenrijkse sociaaldemocratische partij in 1899 op het Congres van Brünn heeft aangenomen. [14]

Na te hebben gewezen op het feit dat “de nationale verdeeldheid in Oostenrijk de politieke vooruitgang belemmert”, dat “de definitieve oplossing van het nationale vraagstuk... in de eerste plaats een culturele noodzaak is” en dat “de oplossing alleen mogelijk is in een werkelijk democratische samenleving, die is opgebouwd op basis van algemeen, rechtstreeks en gelijk stemrecht”, gaat het programma verder met te zeggen:

“Het behoud en de ontwikkeling van de nationale eigenaardigheden [15] van de volkeren van Oostenrijk is alleen mogelijk op basis van gelijke rechten en door elke vorm van onderdrukking te vermijden. Daarom moeten alle bureaucratische staatscentralisme en de feodale privileges van de afzonderlijke provincies in de eerste plaats worden afgewezen.

“Onder deze voorwaarden, en alleen onder deze voorwaarden, zal het mogelijk zijn om de nationale orde in Oostenrijk te vestigen in plaats van nationale verdeeldheid, namelijk over de volgende principes:

1. Oostenrijk moet worden omgevormd tot een democratische staatsfederatie van nationaliteiten.
2. De historische kroonprovincies moeten worden vervangen door nationaal begrensde zelfbesturende ondernemingen, waarbij de wetgeving en het bestuur worden toevertrouwd aan nationale parlementen die op basis van algemene, rechtstreekse en gelijke verkiezingen worden gekozen.
3. Alle zelfbesturende regio's van één en dezelfde natie moeten gezamenlijk één nationale unie vormen, die haar nationale aangelegenheden op volstrekt autonome basis behartigt.
4. De rechten van de nationale minderheden moeten worden gewaarborgd door een speciale wet die door het keizerlijk parlement wordt aangenomen”.

Het programma eindigt met een oproep tot solidariteit van alle naties van Oostenrijk. [16]

Het is niet moeilijk in te zien dat dit programma bepaalde sporen van “territorialisme” behoudt, maar dat het in het algemeen een formulering van nationale autonomie geeft. Het is niet zonder reden dat Springer, **de eerste opruier uit naam van de cultureel-nationale autonomie, het met enthousiasme begroet**; Bauer steunt ook dit programma en noemt het een “theoretische overwinning” voor de nationale autonomie; alleen stelt hij voor om voor meer duidelijkheid punt 4 te vervangen door een meer definitieve formulering, die de noodzaak zou verklaren om “de nationale minderheid binnen elke autonome regio te vormen tot een publieke onderneming” voor het beheer van educatieve en andere culturele zaken.

Dit is het nationale programma van de Oostenrijkse sociaaldemocratie.

Laten we de wetenschappelijke grondslagen ervan onderzoeken.

Laten we eens kijken hoe de Oostenrijkse sociaaldemocratische partij de cultureel-nationale autonomie die zij voorstaat, rechtvaardigt.

Laten we ons wenden tot de theoretici van de cultureel-nationale autonomie, Springer en Bauer.

Het uitgangspunt van de nationale autonomie is de conceptie van een natie als een unie van individuen zonder rekening te houden met een bepaald territorium.

“Nationaliteit,” volgens Springer, “is niet wezenlijk verbonden met territorium”; naties zijn “autonome unies van personen.”

Bauer spreekt ook over een natie als een “gemeenschap van personen” die geen “exclusieve soevereiniteit in een bepaalde regio” geniet.

Maar de personen die een natie vormen leven niet altijd in één compacte massa; ze zijn vaak verdeeld in groepen, en in die vorm worden ze afgewisseld door buitenaardse nationale organismen. Het is het kapitalisme dat hen naar verschillende regio's en steden drijft op zoek naar een middel van bestaan. Maar wanneer ze zich op buitenlands grondgebied begeven en daar minderheden vormen, worden deze groepen door de lokale nationale meerderheden belast met de beperkingen van hun taal, scholen, enz. Vandaar de nationale conflicten. Vandaar de “ongeschiktheid” van de territoriale autonomie. De enige oplossing voor een dergelijke situatie, volgens Springer en Bauer, is het organiseren van de minderheden **van een bepaalde nationaliteit, verspreid over verschillende delen van de staat, in een enkele, algemene, intern klassieke nationale unie.** Een dergelijke unie alleen kan volgens hen de culturele belangen van de nationale minderheden beschermen en is als enige in staat om een einde te maken aan de nationale onenigheid.

“Vandaar de noodzaak,” zegt Springer, “om de nationaliteiten te organiseren, om ze rechten en verantwoordelijkheden te geven...” Natuurlijk, “een wet is gemakkelijk op te stellen, maar zal het effectief zijn? “... “Als men een wet wil maken voor naties, moet men eerst de naties creëren...” “Tenzij de nationaliteiten worden gevormd, is het onmogelijk om nationale rechten te creëren en nationale verdeeldheid te elimineren.”

Bauer heeft zich in dezelfde geest uitgedrukt toen hij voorstelde, als “een eis van de arbeidersklasse,” dat “de minderheden moeten worden gevormd tot openbare bedrijven op basis van het persoonlijke principe.”

Maar hoe moet een natie georganiseerd worden? Hoe moet men bepalen tot welke natie een bepaald individu behoort?

“Nationaliteit,” zegt Springer, “zal worden bepaald door certificaten; elk individu dat in een bepaalde regio woont, moet verklaren dat het bij een van de nationaliteiten van die regio hoort.”

“Het persoonlijke principe,” zegt Bauer, “veronderstelt dat de bevolking verdeeld zal worden in nationaliteiten... Op basis van de vrije verklaring van de volwassen burgers moeten nationale registers worden opgesteld.”

Verder.

“Alle Duitsers in de nationale homogene districten,” zegt Bauer, “en alle Duitsers die in de nationale registers in de dubbele districten zijn ingeschreven, zullen de Duitse natie vormen en een nationale raad kiezen.”

Hetzelfde geldt voor de Tsjechen, de Polen, enzovoort.

“De Nationale Raad”, aldus Springer, “is het culturele parlement van de natie, bevoegd om de principes vast te stellen en fondsen toe te kennen. Ze neemt daarmee de voogdij over het nationale onderwijs, de nationale literatuur, kunst en wetenschap, de vorming van academies, musea, galerijen, theaters, enz.

Dit zal de organisatie van een natie en haar centrale instelling zijn.

Volgens Bauer streeft de Oostenrijkse sociaaldemocratische partij er door de oprichting van deze interklasse-instellingen naar om “de nationale cultuur ... het bezit van het hele volk te maken en zo alle leden van de natie te verenigen tot een nationaal-culturele gemeenschap”. (onze cursivering).

Men zou kunnen denken dat dit alles alleen Oostenrijk aangaat. Maar Bauer is het daar niet mee eens. Hij verklaart nadrukkelijk dat nationale autonomie ook voor andere staten, die net als Oostenrijk uit meerdere nationaliteiten bestaan, essentieel is.

“In de multinationale staat,” aldus Bauer, “verzet de arbeidersklasse van alle naties zich tegen de nationale machtspolitiek van de **gepropageerde klassen met de eis van nationale autonomie**”.

Dan, ongemerkt in plaats van nationale autonomie, gaat hij verder met de zelfbeschikking van de naties:

Dus, nationale autonomie, de zelfbeschikking van de naties, zal noodzakelijkerwijs het constitutionele programma van het proletariaat van alle naties in een multinationale staat worden.”

Maar hij gaat nog verder. Hij gelooft diepgaand dat **de interklasse “nationale unies”** die door hem en Springer worden “gevormd”, zullen dienen als een soort prototype van de toekomstige socialistische maatschappij. Want hij weet dat “het socialistische systeem... de mensheid zal verdelen in nationaal begrensde gemeenschappen”; dat er onder het socialisme “een groepering van de mensheid zal plaatsvinden in autonome nationale gemeenschappen”, dat dus “de socialistische samenleving ongetwijfeld een ruitvormig beeld zal geven van de nationale unies van personen en territoriale ondernemingen, en dat daarom “het

socialistische principe van de nationaliteit een hogere synthese is van het nationale principe en de nationale autonomie”.

Genoeg, het lijkt erop...

Dit zijn de argumenten voor de cultureel-nationale autonomie zoals die in de werken van Bauer en Springer worden gegeven.

Het eerste wat opvalt is de volstrekt onverklaarbare en absoluut ongerechtvaardigde vervanging van nationale autonomie door zelfbeschikking van naties. Het een of het ander: ofwel begreep Bauer de betekenis van zelfbeschikking niet, ofwel begreep hij het wel, maar om de een of andere reden vernauwde hij bewust de betekenis ervan. Want er bestaat geen twijfel over a) dat culturele-nationale autonomie de integriteit van de multinationale staat veronderstelt, terwijl zelfbeschikking buiten het kader van deze integriteit valt, en b) dat zelfbeschikking een natie volledige rechten verleent, terwijl nationale autonomie haar alleen “culturele” rechten verleent. Dat is in de eerste plaats.

In de tweede plaats is een combinatie van interne en externe omstandigheden op een bepaald moment in de toekomst volledig mogelijk, waardoor een van de nationaliteiten kan besluiten zich af te scheiden van een multinationale staat, bijvoorbeeld van Oostenrijk. Hebben de Ruthenische sociaaldemocraten op het partijcongres van de Brünn-partij niet aangekondigd dat zij bereid zijn de “twee delen” van hun volk tot één geheel te verenigen? Wat wordt er in zo'n geval van nationale autonomie, die “onvermijdelijk is voor het proletariaat van alle naties”? **Wat voor “oplossing” van het probleem is het dat de naties mechanisch in het procrustaanse bed van een integrale staat worden geperst?**

Verder: Nationale autonomie is in strijd met de hele ontwikkeling van naties. Het vraagt om de organisatie van naties; maar kunnen ze kunstmatig aan elkaar worden gelast als het leven, als de economische ontwikkeling hele groepen van hen scheurt en deze groepen over verschillende regio's verspreidt? Het lijkt geen twijfel dat in de beginfase van het kapitalisme naties aan elkaar worden gelast. Maar er bestaat ook geen twijfel over dat in de hogere stadia van het kapitalisme een proces van verspreiding van naties op gang komt, een proces waarbij een heel aantal groepen zich afscheiden van de naties, op zoek gaan naar een inkomen en zich vervolgens permanent vestigen in andere regio's van de staat; in de loop daarvan verliezen deze kolonisten hun oude banden en verwerven ze nieuwe in hun nieuwe woonplaats, en van generatie op generatie verwerven ze nieuwe gewoontes en nieuwe smaken, en mogelijk ook een nieuwe taal. De vraag dringt zich op: is het mogelijk om zich te verenigen in één nationale

vakbondsgroepering die zo verschillend is gegroeid? Waar zijn de magische banden om te verenigen wat niet verenigd kan worden? Is het denkbaar dat bijvoorbeeld de Duitsers van de Baltische provincies en de Duitsers van Transkaukasië “verenigd worden tot één natie”? Maar als het niet denkbaar en niet mogelijk is, waarin verschilt de nationale autonomie dan van de utopie van de oude nationalisten, die het wiel van de geschiedenis probeerden terug te draaien?

Maar de eenheid van een natie vermindert niet alleen als gevolg van migratie. Het neemt ook af omwille van interne oorzaken, door de groeiende scherpzinnigheid van de klassenstrijd. In de beginfase van het kapitalisme kan men nog spreken van een “gemeenschappelijke cultuur” van het proletariaat en de bourgeoisie. Maar naarmate de grootschalige industrie zich ontwikkelt en de klassenstrijd steeds scherper wordt, begint deze “gemeenschappelijke cultuur” weg te smelten. Men kan niet serieus spreken over de “gemeenschappelijke cultuur” van een natie wanneer werkgevers en werknemers van één en dezelfde natie elkaar niet meer begrijpen. Welke “gemeenschappelijke lotsbestemming” kan er zijn wanneer de bourgeoisie dorst naar oorlog en het proletariaat de “oorlog aan de oorlog” verklaart? Kan er één **interklassale** nationale unie worden gevormd uit dergelijke tegengestelde elementen? En kan men daarna spreken van de “vereniging van alle leden van de natie in een nationaal-culturele gemeenschap”? Is het niet duidelijk dat nationale autonomie in strijd is met het hele verloop van de klassenstrijd?

Maar laten we er even van uitgaan dat de slogan “de natie organiseren” uitvoerbaar is. Men zou bourgeois-nationalistische parlementariërs kunnen begrijpen die proberen een natie te “organiseren” om extra stemmen te krijgen. Maar sinds wanneer houden sociaaldemocraten zich bezig met het “organiseren” van naties, het “vormen” van naties, het “creëren” van naties?

Wat voor soort sociaaldemocraten zijn zij die in het tijdperk van extreme intensivering van de klassenstrijd **interklasse** nationale vakbonden organiseren? Tot nu toe had de Oostenrijker, net als iedere andere sociaaldemocratische partij, één taak voor zich: namelijk het organiseren van het proletariaat. Die taak is blijkbaar “ouderwets” geworden. Springer en Bauer stellen nu een “nieuwe” taak, **een meer absorberende taak, namelijk, het “creëren,” om een natie te “organiseren”**.

Maar de logica heeft zijn verplichtingen: wie de nationale autonomie aanneemt, moet deze “nieuwe” taak ook overnemen; maar het aannemen van dit laatste betekent dat men de klassenpositie moet opgeven en de weg van het nationalisme moet inslaan.

De cultureel-nationale autonomie van Springer en Bauer is een subtiele vorm van nationalisme.

En het is zeker niet toevallig dat het nationale programma van de Oostenrijkse sociaaldemocraten een zorg voor het “behoud en de ontwikkeling van de nationale eigenaardigheden van de volkeren” oproept. **Denk maar eens na: om de “nationale eigenaardigheden” van de Transkaukasische Tataren als zelfkastijding te “bewaren” op het festival van Shakhsei-Vakhsei; of om de “nationale eigenaardigheden” van de Georgiërs als de vendetta te “ontwikkelen”! ...**

Een eis van dit karakter is aanwezig in een ronduit burgerlijk nationalistisch programma; en als het in het programma van de Oostenrijkse sociaaldemocraten voorkomt is het omdat de nationale autonomie dergelijke eisen tolereert, het is niet in tegenspraak met deze eisen.

Maar als de nationale autonomie nu ongeschikt is, zal ze in de toekomst nog ongeschikter zijn in een socialistische maatschappij.

Bauer's profetie over de “verdeling van de mensheid in nationaal begrensde gemeenschappen” wordt door het hele verloop van de ontwikkeling van de moderne menselijke samenleving weerlegd. De nationale barrières worden vallen weg, in plaats van steviger te worden. Al in de jaren veertig verklaarde Marx dat “de nationale verschillen en tegenstellingen tussen de volkeren dagelijks meer en meer verdwijnen” en dat “de suprematie van het proletariaat hen nog sneller zal doen verdwijnen”. De daaropvolgende ontwikkeling van de mensheid, die gepaard ging met de kolossale groei van de kapitalistische productie, de herschikking van nationaliteiten en de vereniging van mensen binnen steeds grotere gebieden, bevestigt nadrukkelijk de gedachte van Marx.

Bauer's wens om de socialistische samenleving te vertegenwoordigen als een “geruit beeld van nationale unies van personen en territoriale ondernemingen” is een schuchtere poging om Marx' opvatting over het socialisme te vervangen door een herziene versie van Bakoenin's opvatting. De geschiedenis van het socialisme bewijst dat elke dergelijke poging de elementen van een onvermijdelijke mislukking bevat.

Het is niet nodig om het “socialistisch principe van de nationaliteit” te noemen dat door Bauer wordt verheerlijkt en dat volgens ons het socialistische principe van de klassenstrijd vervangt door het bourgeois “principe van de nationaliteit”. Als de nationale autonomie gebaseerd is op zo'n dubieus principe, moet worden toegegeven dat het alleen maar schade kan toebrengen aan de arbeidersbeweging.

Het is waar dat een dergelijk nationalisme niet zo transparant is, want het wordt vakkundig gemaskeerd door socialistische frasen, maar het is om die reden des te schadelijker voor het proletariaat. We kunnen altijd met open nationalisme omgaan, want het is gemakkelijk te onderscheiden. Het is veel moeilijker om nationalisme te bestrijden als het gemaskerd en onherkenbaar is. Beschermd door het pantser van het socialisme is het minder kwetsbaar en vasthoudend. Wanneer het nationalisme leeft onder de arbeiders, vergiftigt het de atmosfeer en verspreidt het schadelijke ideeën van wederzijds wantrouwen en segregatie onder de arbeiders van de verschillende nationaliteiten.

Maar dit beperkt de schade van de nationale autonomie niet. Het bereidt niet alleen de weg voor op de segregatie van de naties, maar ook op het uiteenvallen van de verenigde arbeidersbeweging. Het idee van nationale autonomie schept de psychologische voorwaarden voor de verdeling van de verenigde arbeiderspartij in afzonderlijke partijen die op nationale leest geschoeid zijn. Het uiteenvallen van de partij wordt gevolgd door het uiteenvallen van de vakbonden, en volledige segregatie is het resultaat. Op deze manier wordt de verenigde klassenbeweging opgesplitst in afzonderlijke nationale stroompjes.

Oostenrijk, de bakermat van de “nationale autonomie”, biedt hiervan de meest betreurenswaardige voorbeelden. Al in 1897 (het Wimbergpartijcongres [19]) begon de ooit verenigde Oostenrijkse sociaaldemocratische partij zich op te splitsen in afzonderlijke partijen. Het uiteenvallen werd nog duidelijker na het partijcongres van Brünn (1899), dat de nationale autonomie overnam. Eindelijk is het zover gekomen dat er in plaats van een verenigde internationale partij nu zes nationale partijen zijn, waarvan de Tsjechische sociaaldemocratische partij niet eens iets met de Duitse sociaaldemocratische partij te maken zal hebben.

Maar met de partijen zijn wel de vakbonden verbonden. In Oostenrijk wordt zowel in de partijen als in de vakbonden het grootste deel van het werk gedragen door dezelfde sociaaldemocratische werknemers. Er was dus reden om te vrezen dat het separatisme in de partij zou leiden tot separatisme in de vakbonden en dat de vakbonden ook zouden uiteenvallen. Dat is ook gebeurd: de vakbonden hebben zich ook opgesplitst naar nationaliteit. Nu gaat het vaak zo ver dat de Tsjechische arbeiders zelfs een staking van Duitse arbeiders zullen breken, of zich bij de gemeenteraadsverkiezingen zullen verenigen met de Tsjechische bourgeoisie tegen de Duitse arbeiders.

Uit het voorgaande zal blijken dat de cultureel-nationale autonomie geen oplossing is voor het nationale vraagstuk. Niet alleen dat, het dient ook om de kwestie te verergeren en te verwarren door een situatie te creëren die de vernietiging van de eenheid van de arbeidersbeweging in de hand werkt, de

verdeeldheid van de arbeiders naar nationaliteit bevordert en de wrijving tussen de arbeiders versterkt.

Dat is de oogst van de nationale autonomie.

V. DE BUNDEL, HAAR NATIONALISME, ITS SEPARATISME

Wij hebben hierboven gezegd dat Bauer, hoewel hij de noodzaak van nationale autonomie voor de Tsjechen, de Polen, enzovoorts, erkent, zich toch verzet tegen een soortgelijke autonomie voor de Joden. In antwoord op de vraag: “Moet de arbeidersklasse autonomie eisen voor het Joodse volk?” zegt Bauer dat: “nationale autonomie niet kan worden geëist door de Joodse arbeiders.” Volgens Bauer is de reden dat “de kapitalistische samenleving het onmogelijk maakt voor hen (de Joden - J. St.) om verder te gaan als een natie.”

Kortom, de Joodse natie komt ten einde, en daarom is er niemand om nationale autonomie voor te eisen. De Joden worden geassimileerd.

Deze visie op het lot van de Joden als natie is niet nieuw. Het werd al in de jaren veertig door Marx verwoord, [20] [21] met betrekking tot vooral de Duitse Joden. Het werd herhaald door Kautsky in 1903, [22] als verwijzing naar de Russische Joden. Nu wordt het door Bauer herhaald met betrekking tot de Oostenrijkse Joden, met dit verschil dat hij niet het heden maar de toekomst van de Joodse natie ontkent.

Bauer verklaart de onmogelijkheid om het bestaan van de Joden als natie te behouden door het feit dat “de Joden geen gesloten gebied van vestiging hebben”. Deze verklaring, die in grote lijnen juist is, drukt echter niet de hele waarheid uit. Het feit dat er onder de Joden geen grote en stabiele laag is die verbonden is met het land, die de natie natuurlijk aan elkaar zou rijgen, niet alleen als kader, maar ook als “nationale” markt. Van de vijf of zes miljoen Russische joden is slechts drie tot vier procent op enigerlei wijze verbonden met de landbouw. De overige zesennegentig procent is werkzaam in de handel, de industrie, in stedelijke instellingen en in het algemeen zijn het stedelingen; bovendien zijn ze verspreid over heel Rusland en vormen ze **geen meerderheid in één enkele gubernia**.

Zo dienen de Joden, afgewisseld als nationale minderheden in gebieden die door andere nationaliteiten worden bewoond, in de regel “vreemde” naties als fabrikanten en handelaren en als leden van de vrije beroepen, waarbij ze zich natuurlijk aanpassen aan de “vreemde naties” met betrekking tot de taal, enzovoort. Dit alles, samen met de toenemende herschikking van nationaliteiten

die kenmerkend is voor ontwikkelde vormen van kapitalisme, leidt tot de assimilatie van de Joden. De afschaffing van de **“Pale of Settlement” zou dit assimilatieproces alleen maar versnellen.**

De kwestie van de nationale autonomie voor de Russische Joden krijgt dan ook een ietwat merkwaardig karakter: autonomie wordt voorgesteld voor een natie waarvan de toekomst wordt ontkend en waarvan het bestaan nog moet worden bewezen!

Toch was dit het merkwaardige en wankel standpunt dat de Bund innam toen zij op haar Zesde Congres (1905) een “nationaal programma” **aannam over de boetes voor nationale autonomie.**

Twee omstandigheden dwongen de Bund ertoe deze stap te zetten.

De eerste omstandigheid is het bestaan van de Bund als een organisatie van Joodse, en alleen Joodse, sociaaldemocratische arbeiders. Al voor 1897 stelden de sociaaldemocratische groepen die actief waren onder de joodse arbeiders zich ten doel om “een speciale joodse arbeidersorganisatie” op te richten. Ze stichtten zo'n organisatie in 1897 door zich te verenigen in de Bund. **Dat was in een tijd dat de Russische sociaaldemocratie als integraal orgaan nog vrijwel niet bestond.** De Bund groeide en verspreidde zich gestaag, en viel steeds meer op tegen de achtergrond van de sombere dagen van de Russische sociaaldemocratie.... Toen kwamen de jaren 1900. Er ontstond een massale arbeidersbeweging. De Poolse sociaaldemocratie groeide en trok de Joodse arbeiders mee in de massale strijd. De Russische sociaaldemocratie groeide en trok de “Bund”-arbeiders aan. Bij gebrek aan een territoriale basis werd het nationale kader van de Bund te beperkend. De Bund werd geconfronteerd met het probleem om ofwel samen te smelten met het algemene internationale tij, ofwel haar onafhankelijke bestaan als extraterritoriale organisatie in stand te houden. De Bund koos voor de laatste koers.

Zo groeide de “theorie” dat de Bund “de enige vertegenwoordiger van het Joodse proletariaat” is.

Maar deze vreemde “theorie” te rechtvaardigen op een “eenvoudige” manier werd onmogelijk. Er was een soort beginsel “op basis van principe” nodig, een verrechtvaardiging “op basis van het principe”. Cultureel-nationale autonomie zorgde voor zo'n fundament. De Bund greep het aan en nam het over van de Oostenrijkse sociaaldemocraten. Als de Oostenrijkers een dergelijk programma niet hadden gehad, zou de Bund het hebben uitgevonden om zijn onafhankelijke bestaan “uit principe” te rechtvaardigen.

Dus, na een schuchtere poging in 1901 (het Vierde Congres), nam de Bund definitief een “nationaal programma” aan in 1905 (het Zesde Congres).

De tweede omstandigheid is de eigenaardige positie van de Joden als afzonderlijke nationale minderheden binnen compacte meerderheden van andere nationaliteiten in **integrale gebieden**. We hebben al gezegd dat deze positie het bestaan van de Joden als natie ondermijnt en hen op de weg naar assimilatie zet. Maar dit is een objectief proces. Subjectief gezien lokt het in de hoofden van de joden een reactie uit en geeft het aanleiding tot de eis dat de rechten van een nationale minderheid worden gewaarborgd, dat er een garantie wordt gegeven tegen assimilatie. Door de vitaliteit van de Joodse “nationaliteit” te prediken, kon de Bund zich niet onttrekken aan een “garantie”. En, nadat ze dit standpunt had ingenomen, kon ze niet anders dan de nationale autonomie aanvaarden. Want als de Bund zich überhaupt zou kunnen beroepen op enige vorm van autonomie, dan zou het alleen maar nationale autonomie kunnen zijn, dat wil zeggen cultureel-nationale autonomie; er zou geen sprake kunnen zijn van territoriaal-politieke autonomie voor de Joden, aangezien de Joden geen vastomlijnd, integraal territorium hebben.

Het is opmerkelijk dat de Bund van meet af aan het karakter van nationale autonomie heeft benadrukt als een garantie voor de rechten van nationale minderheden, als een garantie voor de “vrije ontwikkeling” van naties. Ook was het geen toeval dat de vertegenwoordiger van de Bund op het Tweede Congres van de Russische sociaaldemocratische partij, Goldblatt, nationale autonomie definieerde als “instellingen die hen (d.w.z. naties - J. St.) volledige vrijheid van culturele ontwikkeling garanderen”. [24] Een soortgelijk voorstel werd gedaan door aanhangers van de ideeën van de Bund aan de sociaaldemocratische groepering in de Vierde Doema...

Op deze manier nam de Bund de merkwaardige positie in van nationale autonomie voor de Joden.

We hebben boven de nationale autonomie in het algemeen gekeken. Uit het onderzoek bleek dat nationale autonomie leidt tot nationalisme. We zullen later zien dat de Bund op hetzelfde eindpunt is gekomen. Maar de Bund ziet nationale autonomie ook vanuit een bijzonder aspect, namelijk vanuit het aspect van de waarborgen van de rechten van nationale minderheden. Laten we de kwestie ook vanuit dit speciale aspect bekijken. Dat is des te noodzakelijker omdat het probleem van de nationale minderheden - en niet alleen van de joodse minderheden - voor de sociaaldemocratie een ernstig kwestie is.

En dus is het een kwestie van “instellingen die” naties “volledige vrijheid van culturele ontwikkeling” garanderen (onze cursivering - J. St.).

Maar wat zijn deze “instellingen die garant staan”, etc.?

Ze zijn in de eerste plaats de “Nationale Raad” van Springer en Bauer, iets in de aard van een dieet voor culturele zaken.

Maar kunnen deze instellingen een natie “volledige vrijheid van culturele ontwikkeling” garanderen? **Kan een Diet for cultural affairs een natie garanderen tegen nationalistische vervolging?**

De Bund gelooft dat het kan.

Maar de geschiedenis bewijst het tegendeel.

Ooit bestond er een **Dieet** in Russisch Polen. Het was een politiek **Dieet** en probeerde natuurlijk de vrijheid van “culturele ontwikkeling” voor de Polen te garanderen. Maar het slaagde er niet in dat te doen, het bezweek zelf in de ongelijke strijd tegen de politieke omstandigheden die in Rusland over het algemeen heersen.

In Finland bestaat al lang een **dieet**, en ook **dat** probeert de Finse nationaliteit te beschermen tegen “opdringerigheid”, maar hoe ver dat lukt, kan iedereen zien.

Natuurlijk zijn er **Diëten en Diëten**, en het is niet zo gemakkelijk om met het democratisch georganiseerde Finse **dieet** om te gaan als met het aristocratische Poolse **dieet**. Maar de doorslaggevende factor is toch niet het **Dieet**, maar het algemene regime in Rusland. Als er nu in Rusland zo'n grof Aziatisch sociaal en politiek regime zou bestaan als in het verleden, ten tijde van de afschaffing van het Poolse **dieet**, zou het veel moeilijker gaan met het Finse **dieet**. Bovendien groeit het beleid van “opdringerigheid” in Finland, en men kan niet zeggen dat het een nederlaag heeft geleden....

Als dat het geval is met oude, historisch gegroeide instellingen - politieke **Diëten** - zullen jonge **Diëten**, jonge instellingen, vooral zwakke instellingen als “culturele” **Diëten**, nog minder in staat zijn om de vrije ontwikkeling van naties te garanderen.

Het is duidelijk dat het niet gaat om “instellingen”, maar om het algemene regime dat in het land heerst. Als er geen democratie in het land is, kunnen er geen garanties zijn voor “volledige vrijheid voor culturele ontwikkeling” van nationaliteiten. Men kan met zekerheid zeggen dat hoe democratischer een land is, des te minder zijn de “inbreuken” op de “vrijheid van nationaliteiten”, en des te groter zijn de garanties tegen dergelijke “inbreuken”.

Rusland is een semi-Aziatisch land, en **daarom neemt het beleid van “opdringers” in Rusland niet zelden de grootste vorm aan, de vorm van**

pogroms. Het hoeft nauwelijks gezegd te worden dat in Rusland de “garanties” tot een minimum zijn teruggebracht.

Duitsland is echter Europees en geniet een zekere mate van politieke vrijheid. Het is niet verwonderlijk dat het beleid van “opdringerigheid” daar nooit de vorm van pogroms aanneemt.

In Frankrijk zijn er natuurlijk nog meer “garanties”, want Frankrijk is democratischer dan Duitsland.

Het is niet nodig om Zwitserland te noemen, waar dankzij haar hoogontwikkelde, hoewel burgerlijke democratie, nationaliteiten in vrijheid leven, of ze nu een minderheid of een meerderheid vormen.

De Bund neemt dus een verkeerd standpunt in wanneer zij beweert dat “instellingen” op zichzelf in staat zijn om een volledige culturele ontwikkeling van de nationaliteiten te garanderen.

Men kan zeggen dat de Bund zelf de vestiging van de democratie in Rusland beschouwt als een voorafgaande voorwaarde voor de “oprichting van instellingen” en garanties voor de vrijheid. Maar dat is niet het geval. Uit het verslag van de Achtste Conferentie van de Bund [25] zal blijken dat de Bund denkt “instellingen” te kunnen veiligstellen op basis van het huidige systeem in Rusland, door de Joodse gemeenschap te “hervormen”.

“De gemeenschap,” zei een van de leiders van de Bund tijdens deze conferentie, “kan de kern worden van de toekomstige cultureel-nationale autonomie. Culturele-nationale autonomie is een vorm van zelfbediening door naties, een vorm van het bevredigen van nationale behoeften. De gemeenschapsvorm verbergt in zichzelf een soortgelijke inhoud. Het zijn schakels in dezelfde keten, stadia in dezelfde evolutie.” [26]

Op basis hiervan besloot de conferentie dat het noodzakelijk was om te streven naar “hervorming van de Joodse gemeenschap en deze met wetgevende middelen om te vormen tot een seculiere instelling” (onze cursief gedrukte tekst - J.St.).

Het is duidelijk dat de Bund niet de democratisering van Rusland als voorwaarde en garantie beschouwt, maar een toekomstige “seculiere instelling” van de Joden, verkregen door “hervorming van de Joodse gemeenschap”, als het ware met “wetgevende” middelen, via de Doema:

Maar we hebben al gezien dat “instellingen” op zich niet kunnen dienen als “garanties” als het regime in de staat in het algemeen niet democratisch is.

Maar wat, zo kan men zich afvragen, zal dat zijn - de positie onder een toekomstig democratisch systeem? Zullen er ook onder de democratie geen speciale “culturele instellingen die garant staan”, enz. nodig zijn? Wat is de positie in dit opzicht bijvoorbeeld in het democratische Zwitserland? Zijn er speciale culturele instellingen in Zwitserland naar het voorbeeld van de “Nationale Raad” van Springer? Nee, die zijn er niet. Maar lijden de culturele belangen van bijvoorbeeld de Italianen, die daar een minderheid vormen, daar niet onder? **Dat schijnt men niet te horen. En dat is heel natuurlijk: in Zwitserland worden alle speciale culturele “instellingen”, die zogenaamd “garanderen”, enz.**

En dus, impotent in het heden en overbodig in de toekomst - dat zijn de instellingen van de cultureel-nationale autonomie, en dat is de nationale autonomie.

Maar het wordt nog schadelijker als het op een “natie” wordt gestuurd waarvan het bestaan en de toekomst twijfelachtig zijn. In dergelijke gevallen zijn de voorstanders van nationale autonomie verplicht om alle eigenaardigheden van de “natie”, zowel het slechte als het goede, te beschermen en te behouden, enkel en alleen om “de natie te redden” van de assimilatie, enkel en alleen om haar te “behouden”.

Dat de Bund deze gevaarlijke weg zou inslaan was onvermijdelijk. En dat is ook gebeurd. We verwijzen naar de resoluties van recente conferenties van de Bund over de kwestie van de “sabbat”, “het Jiddisch”, enz.

De sociaaldemocratie streeft ernaar om voor alle naties het recht op het gebruik van hun eigen taal veilig te stellen. Maar dat stelt de Bund niet tevreden; het eist dat “de rechten van de Joodse taal” (onze cursieve - J. St.) met “uitzonderlijke volharding” worden verdedigd, en de Bund zelf verklaarde bij de verkiezingen voor de Vierde Doema dat zij “de voorkeur zou geven aan diegenen onder hen (d.w.z. de kiezers) die zich ertoe verbinden de rechten van de Joodse taal te verdedigen”.

Niet het algemene recht van alle naties om hun eigen taal te gebruiken, maar het bijzondere recht van de Joodse taal, het Jiddisch! Laat de arbeiders van de verschillende nationaliteiten in de eerste plaats vechten voor hun eigen taal: de Joden voor Joods, de Georgiërs voor Georgisch, enzovoort. De strijd voor het algemene recht van alle naties is een bijzaak. Je hoeft niet het recht van alle onderdrukte nationaliteiten te erkennen om hun eigen taal te gebruiken; **maar**

als je het recht van het Jiddisch hebt erkend, weet dan dat de Bund voor je zal stemmen, de Bund zal je “prefereren”.

Maar in welk opzicht verschilt de Bund dan van de burgerlijke nationalisten?

De sociaaldemocratie streeft naar een verplichte wekelijkse rustdag. Maar dat voldoet niet aan de Bund; het eist dat “met wetgevende middelen” “het Joodse proletariaat het recht wordt gegarandeerd om hun sabbat in acht te nemen en wordt ontheven van de verplichting om een andere dag in acht te nemen”. “*

Het is te verwachten dat de Bund nog een “stap voorwaarts” zal zetten en het recht zal opeisen om alle oude Hebreeuwse feestdagen in acht te nemen. En als, tot ongeluk van de Bund, de Joodse arbeiders religieuze vooroordelen hebben weggegooid en deze feestdagen niet in acht willen nemen, zal de Bund met haar opwindning voor “het recht op de sabbat” hen herinneren aan de sabbat, het zal als het ware onder hen “de sabbat geest” cultiveren. “...

Heel begrijpelijk dus, zijn de “gepassioneerde toespraken” op de Achtste Conferentie van de Bund die “Joodse ziekenhuizen” eisen, een eis die gebaseerd was op het argument dat “een patiënt zich meer thuis voelt bij zijn eigen volk,” dat “de Joodse arbeider zich niet op zijn gemak zal voelen bij de Poolse arbeiders, maar wel bij de Joodse winkeliers”.

Behoud van alles wat joods is, behoud van alle nationale eigenaardigheden van de joden, zelfs die welke overduidelijk schadelijk zijn voor het proletariaat, isolatie van de joden van alles wat niet joods is, zelfs de oprichting van speciale ziekenhuizen - dat is het niveau waartoe de Bund is gezakt!

Kameraad Plekhanov had duizend keer gelijk toen hij zei dat de Bund “het socialisme aanpast aan het nationalisme”. Natuurlijk mogen V. Kossovski en Bundisten zoals hij Plekhanov aan de kaak stellen als een “demagoog” [27] [28] - papier zal alles wat erop geschreven staat verdragen - maar degenen die bekend zijn met de activiteiten van de Bund zullen zich gemakkelijk realiseren dat deze dappere kerels gewoonweg bang zijn om de waarheid over zichzelf te vertellen en zich verschuilen achter een sterke taal over “demagogie”. “...

Maar omdat de Bund zo'n standpunt inneemt over de nationale kwestie, was zij natuurlijk ook op het gebied van organisatie verplicht de weg van de segregatie van de Joodse arbeiders in te slaan, de weg van de vorming van **nationale curiosa** binnen de sociaaldemocratie. Dat is de logica van de nationale autonomie!

En in feite ging de Bund over van de theorie **van de “enige representatie”** naar de theorie van de “nationale afbakening” van de arbeiders. De Bund eist dat de

Russische sociaaldemocratie “in haar organisatiestructuur de afbakening op basis van nationaliteiten invoert”. Van ‘afbakening’ maakte het een ‘stap voorwaarts’ naar de theorie van ‘segregatie’. Het is niet voor niets dat er toespraken werden gehouden op de Achtste Conferentie van de Bund, waarin werd verklaard dat “het nationale bestaan in segregatie ligt.”

Organisatorisch federalisme herbergt de elementen van desintegratie en separatisme. De Bund stevent af op separatisme.

En, inderdaad, er is niets anders waar het naartoe kan gaan. Het bestaan als een extraterritoriale organisatie drijft het tot separatisme. De Bund beschikt niet over een vastomlijnd integraal territorium; zij opereert op “buitenlandse” grondgebieden, terwijl de naburige Poolse, Letse en Russische sociaaldemocratiën **internationale territoriale collectieve organen zijn**. Maar het resultaat is dat elke uitbreiding van deze collectieve organen een “verlies” betekent voor de Bund en een beperking van haar actieterrein. Er zijn twee alternatieven: ofwel moet de Russische sociaaldemocratie als geheel worden gereconstrueerd op basis van het nationale federalisme - waardoor de Bund het joodse proletariaat voor zichzelf kan “veiligstellen” - ofwel blijft het territoriale-internationale principe van deze collectieve organen van kracht - in welk geval de Bund moet worden gereconstrueerd op basis van het internationalisme, zoals het geval is met de Poolse en Letse sociaaldemocratiën.

Dit verklaart waarom de Bund vanaf het begin “de reorganisatie van de Russische sociaaldemocratie op federale basis” eiste. [29]

In 1906, onder de druk van onderaf ten gunste van de eenheid, koos de Bund voor een middenweg en sloot zich aan bij de Russische sociaaldemocratie. Maar hoe kwam het erbij? Terwijl de Poolse en Letse sociaaldemocratiën zich aansloten met het oog op een vreedzame gezamenlijke actie, sloot de Bund zich aan met het oog op een oorlog voor een federatie. Dat is precies wat Medem, de leider van de Bundisten, destijds zei:

“We sluiten ons niet aan voor een idylle, maar om te vechten. Er is geen idylle, en alleen Manilovs zou daar in de nabije toekomst op kunnen hopen. De Bund moet zich van kop tot voet bij de partij voegen.” [30]

Het zou verkeerd zijn om dit te beschouwen als een uiting van kwade bedoelingen van Medem. Het is geen kwestie van kwade opzet, maar van de eigenaardige positie van de Bund, die haar dwingt de strijd aan te binden met de Russische sociaaldemocratie, die is opgebouwd op basis van het internationalisme. En bij de bestrijding ervan heeft de Bund op natuurlijke wijze de belangen van de eenheid geschonden. Tot slot ging het zo ver dat de Bund

formeel brak met de Russische sociaaldemocratie, waardoor haar statuten werden geschonden, en bij de verkiezingen voor de Vierde Doema de krachten bundelde met de Poolse nationalistten tegen de Poolse sociaaldemocraten.

De Bund heeft blijkbaar vastgesteld dat een breuk de beste garantie is voor een onafhankelijke activiteit.

En zo leidde het “principe” van de organisatorische “afbakening” tot separatisme en tot een volledige breuk.

In een controverse met de oude Iskra [31] over de kwestie van het federalisme schreef de Bund ooit:

“Iskra wil ons verzekeren dat de federale betrekkingen tussen de Bund en de Russische sociaaldemocratie de banden tussen hen zullen verzwakken. We kunnen deze mening niet ontcrachten door te verwijzen naar de praktijk in Rusland, om de eenvoudige reden dat de Russische sociaaldemocratie niet bestaat als federaal orgaan. Maar we kunnen wel verwijzen naar de uiterst leerzame ervaring van de sociaaldemocratie in Oostenrijk, die door het besluit van het partijcongres van 1897 een federaal karakter heeft gekregen”.

Dat is geschreven in 1902.

Maar we zijn nu in het jaar 1913. We hebben nu zowel de Russische “praktijk” als de “ervaring van de sociaaldemocratie in Oostenrijk”.

Wat vertellen ze ons?

Laten we beginnen met “de uiterst leerzame ervaring van de sociaaldemocratie in Oostenrijk.” Tot 1896 was er een verenigde sociaaldemocratische partij in Oostenrijk. In dat jaar eisten de Tsjechen op het Internationale Congres in Londen voor het eerst een aparte vertegenwoordiging en kregen die ook. In 1897 werd de verenigde partij op het Weense (Wimberg) partijcongres formeel geliquideerd en werd in plaats daarvan een federale liga van zes nationale “sociaaldemocratische groepen” opgericht. Vervolgens werden deze “groepen” omgezet in onafhankelijke partijen, die geleidelijk aan het contact met elkaar verbraken. In navolging van de partijen viel de parlementaire groep uiteen - er werden nationale “clubs” gevormd. Vervolgens kwamen de vakbonden, die zich ook opsplitsen naar nationaliteit. Zelfs de coöperatieve verenigingen werden getroffen, de Tsjechische separatisten riepen de arbeiders op om ze op te splitsen. [32] We zullen niet stilstaan bij het feit dat de separatistische agitatie het solidariteitsgevoel van de arbeiders verzwakt en hen vaak tot staking aanzet.

Zo spreekt “de uiterst leerzame ervaring van de sociaaldemocratie in Oostenrijk” tegen de Bund en voor de oude Iskra. Het federalisme in de Oostenrijkse partij heeft geleid tot het meest schandelijke separatisme, tot de vernietiging van de eenheid van de arbeidersbeweging.

We hebben hierboven gezien dat de “praktijkervaring in Rusland” dit ook bevestigt. Net als de Tsjechische separatisten hebben de Bundistische separatisten gebroken met de algemene Russische sociaaldemocratische partij. De vakbonden, de Bundistische vakbonden, waren van meet af aan georganiseerd op nationale leest geschoeid, dat wil zeggen dat ze waren afgesneden van de arbeiders van andere nationaliteiten.

Complete segregatie en complete breuk - dat is wat de “Russische praktijkervaring” van het federalisme onthult.

Het is niet verwonderlijk dat het effect van deze stand van zaken op de arbeiders hun gevoel van solidariteit verzwakt en hen demoraliseert; en dit laatste proces dringt ook door in de Bund. We hebben het over de toenemende botsingen tussen Joodse en Poolse arbeiders in verband met de werkloosheid. Dit is het soort toespraak dat over dit onderwerp werd gehouden op de negende conferentie van de Bund:

“... Wij beschouwen de Poolse arbeiders, die ons verdringen, als pogromisten, als korsten; wij steunen hun stakingen niet, wij breken ze. Ten tweede antwoorden wij op het feit dat wij op onze beurt worden afgezet: wij antwoorden op het feit dat de Joodse arbeiders niet in de fabrieken worden toegelaten door de Poolse arbeiders niet toe te laten in de buurt van de banken.... Als we deze zaak niet in eigen hand nemen, zullen de arbeiders anderen volgen” (onze cursivering - J. St.).

Dat is de manier waarop ze over solidariteit praten op een Bundistisch congres.

Je kunt niet verder gaan dan dat in de manier van “afbakening” en “segregatie.” De Bund heeft haar doel bereikt: **ze draagt haar afbakening tussen de arbeiders van verschillende nationaliteiten tot op het punt van conflicten en stakingen.** En er is geen andere koers: “Als we deze zaak niet in eigen hand nemen, zullen de arbeiders anderen volgen...”

Desorganisatie van de arbeidersbeweging, demoralisatie van de sociaaldemocratische rangen - dat is waar het federalisme van de Bund toe leidt.

Zo is het idee van cultureel-nationale autonomie, de sfeer die het creëert, in Rusland nog schadelijker gebleken dan in Oostenrijk.

VI. DE KAUKASIËRS, DE CONFERENTIE VAN DE VEREFFENAARS

We spraken hierboven over de aarzelingen van een deel van de Kaukasische sociaaldemocraten die de nationalistische “epidemie” niet konden weerstaan. Deze aarzelingen kwamen naar voren omdat, hoe vreemd het ook lijkt, de bovengenoemde sociaaldemocraten in het voetspoor van de Bund traden en de cultureel-nationale autonomie afkondigden.

Regionale autonomie voor de Kaukasus als geheel en cultureel-nationale autonomie voor de naties die de Kaukasus vormen - dat is de manier waarop deze sociaaldemocraten, die overigens verbonden zijn met de Russische liquidateurs, hun eis formuleren.

Luister naar hun erkende leider, de niet onbekende N.

“Iedereen weet dat de Kaukasus sterk verschilt van de centrale gubernias, zowel wat betreft de raciale samenstelling van de bevolking als wat betreft het grondgebied en de ontwikkeling van de landbouw. De uitbuiting en de materiële ontwikkeling van een dergelijke regio vereisen lokale arbeiders die vertrouwd zijn met de lokale bijzonderheden en gewend zijn aan het lokale klimaat en de lokale cultuur. Alle wetten die bedoeld zijn om de exploitatie van het lokale grondgebied te bevorderen, moeten ter plaatse worden uitgevaardigd en door de lokale krachten in werking worden gesteld. Bijgevolg zou de jurisdictie van het centrale orgaan van het Kaukasische zelfbestuur zich moeten uitstrekken tot wetgeving over lokale kwesties.... De functies van het Kaukasische centrum zouden dus moeten bestaan uit het aannemen van wetten die bedoeld zijn om de economische exploitatie van het lokale grondgebied en de materiële welvaart van de regio te bevorderen”. [33]

Dus - regionale autonomie voor de Kaukasus.

Als we ons onttrekken aan de nogal verwarde en onsamenhangende argumenten van N., moeten we toegeven dat zijn conclusie juist is. De regionale autonomie voor de Kaukasus, binnen het kader van een algemene staatsgrondwet, die N. niet ontkent, is inderdaad essentieel vanwege de eigenaardigheden van haar samenstelling en haar levensomstandigheden. Dit werd ook erkend door de Russische sociaaldemocratische partij, die tijdens haar Tweede Congres “regionaal zelfbestuur uitsprak voor die grensregio's die wat betreft hun levensomstandigheden en de samenstelling van hun bevolking verschillen van de eigenlijke regio's van Rusland”.

Toen Martov dit punt ter discussie stelde op het Tweede Congres, rechtvaardigde hij het met het argument dat “de grote omvang van Rusland en

de ervaring van ons gecentraliseerde bestuur erop wijzen dat regionaal zelfbestuur voor grote eenheden als Finland, Polen, Litouwen en de Kaukasus noodzakelijk en nuttig is”.

Maar daaruit volgt dat regionaal zelfbestuur moet worden geïnterpreteerd als regionale autonomie.

Maar N. gaat verder. Volgens hem omvat regionale autonomie voor de Kaukasus “slechts één aspect van de vraag”.

“Tot nu toe hebben we alleen gesproken over de materiële ontwikkeling van het lokale leven. Maar de economische ontwikkeling van een regio wordt niet alleen vergemakkelijkt door economische activiteit, maar ook door spirituele, culturele activiteit.”... “Een cultureel sterke natie is ook sterk op economisch gebied. “... “Maar de culturele ontwikkeling van naties is alleen mogelijk in de nationale talen.” “Daarom zijn alle vragen die met de moedertaal te maken hebben, vragen van de nationale cultuur. Dat zijn de vragen van het onderwijs, de rechtspraak, de kerk, de literatuur, de kunst, de wetenschap, het theater, enz. Als de materiële ontwikkeling van een regio de naties verenigt, dan worden ze door de nationale cultuur verdeeld en in een aparte sfeer geplaatst. Activiteiten van de eerste soort worden geassocieerd met een bepaald territorium.”... “Dit is niet het geval met zaken van nationale cultuur. Deze worden niet geassocieerd met een bepaald territorium, maar met het bestaan van een bepaalde natie. Het lot van de Georgische taal interesseert een Georgiër, ongeacht waar hij woont. Het zou een teken van diepe onwetendheid zijn om te zeggen dat de Georgische cultuur alleen betrekking heeft op de Georgiërs die in Georgië wonen. Neem bijvoorbeeld de Armeense kerk. Armeniërs van verschillende plaatsen en staten nemen deel aan het bestuur van de kerk. Het grondgebied speelt hier geen rol. Of, bijvoorbeeld, de oprichting van een Georgisch museum interesseert niet alleen de Georgiërs van Tiflis, maar ook de Georgiërs van Bakoe, Kutais, Sint-Petersburg, enz. Het beheer en de controle van alle zaken van de nationale cultuur moet dus aan de betrokken naties worden overgelaten. Wij pleiten voor een cultureel-nationale autonomie voor de Kaukasische nationaliteiten”. [34]

Kortom, aangezien cultuur geen territorium is, en territorium geen cultuur, is cultureel-nationale autonomie vereist. Dat is alles wat N. in het voordeel van de laatste kan zeggen.

We zullen niet stoppen met het opnieuw bespreken van de nationaal-culturele autonomie in het algemeen; we hebben al gesproken over het verwerpelijke karakter ervan. We willen er alleen maar op wijzen dat culturele en nationale autonomie in het algemeen ongeschikt is, maar dat ze ook zinloos en onzinnig is ten opzichte van de omstandigheden in de Kaukasus.

En wel om de volgende reden:

Culturele-nationale autonomie veronderstelt min of meer ontwikkelde nationaliteiten, met een ontwikkelde cultuur en literatuur. Bij gebrek aan deze voorwaarden verliest de autonomie alle zin en wordt ze een absurditeit. Maar in de Kaukasus zijn er een aantal nationaliteiten die elk een primitieve cultuur hebben, een aparte taal, maar zonder eigen literatuur; nationaliteiten die bovendien in een staat van overgang verkeren, deels geassimileerd worden en deels zich blijven ontwikkelen. Hoe moet de cultureel-nationale autonomie op hen worden toegepast? Wat moet er met dergelijke nationaliteiten worden gedaan? Hoe moeten ze worden “georganiseerd” in afzonderlijke cultureel-nationale unies, zoals ongetwijfeld wordt geïmpliceerd door de cultureel-nationale autonomie?

Wat moet er gebeuren met de Mingreliërs, de Abchaziërs, de Adjariërs, de Svanetiërs, de Lesghiërs, enzovoorts, die verschillende talen spreken, maar geen eigen literatuur hebben? Aan welke naties moeten ze gehecht zijn? Kunnen ze worden “georganiseerd” in nationale vakbonden? Rond welke “culturele zaken” moeten ze “georganiseerd” worden?

Wat moet er gebeuren met de Ossetiërs, van wie de Transkaukasische Ossetiërs door de Georgiërs worden geassimileerd (maar nog lang niet volledig worden geassimileerd), terwijl de Cis-Kaukasische Ossetiërs deels door de Russen worden geassimileerd en deels hun eigen literatuur blijven ontwikkelen en creëren? Hoe worden ze “georganiseerd” in één nationale unie?

Aan welke nationale unie moet men de Adjariërs verbinden, die de Georgische taal spreken, maar waarvan de cultuur Turks is en die de godsdienst van de Islam belijden? Moeten zij los van de Georgiërs worden “georganiseerd” wat betreft religieuze zaken en samen met de Georgiërs wat betreft andere culturele zaken? En hoe zit het met de Kobuletiërs, de Ingoesjen, de Inghilois?

Wat voor soort autonomie is datgene wat een heel aantal nationaliteiten van de lijst uitsluit?

Nee, dat is geen oplossing voor de nationale kwestie, maar de vrucht van een luiwammesmes.

Maar laten we het onmogelijke toestaan en aannemen dat de nationaal-culturele autonomie van onze N. in praktijk is gebracht. Waar zou het toe leiden, wat zou het resultaat zijn? Neem bijvoorbeeld de Transkaukasische Tataren, met hun minimum percentage literatuur, hun scholen die gecontroleerd worden door de almachtige moellahs en hun cultuur die doordrongen is van de religieuze geest... Het is niet moeilijk te begrijpen dat het “organiseren” van de Tataren in een

culturele nationale unie zou betekenen dat ze onder de controle van de mullahs worden geplaatst, dat ze worden overgeleverd aan de tedere genade van de reactionaire mullahs, dat er een nieuw bolwerk van spirituele slavernij van de Tatarenmassa's wordt gecreëerd voor hun ergste vijand.

Maar sinds wanneer maken sociaaldemocraten er een praktijk van om koren op de molen van de reactionaire moellahs te brengen?

Zouden de Kaukasische liquidateurs werkelijk niets beters kunnen “verkondigen” dan het isolement van de Transkaukasische Tataren binnen een cultureel-nationale unie die de massa's onder de heerschappij van wrede reactionairen zou plaatsen?

Nee, dat is geen oplossing voor de nationale kwestie.

De nationale kwestie in de Kaukasus kan alleen worden opgelost door de laattijdige naties en nationaliteiten te betrekken bij de gemeenschappelijke stroom van een hogere cultuur. Het is de enige progressieve oplossing en de enige oplossing die aanvaardbaar is voor de sociaaldemocratie. Regionale autonomie in de Kaukasus is aanvaardbaar, omdat het de laattijdige naties zou betrekken bij de gemeenschappelijke culturele ontwikkeling; het zou hen helpen het omhulsel van het kleine nationale eiland af te werpen; het zou hen vooruit stuw en de toegang tot de voordelen van de hogere cultuur vergemakkelijken. Cultureel-nationale autonomie werkt echter in een diametraal tegenovergestelde richting, omdat het de naties in hun oude omhulsel opsluit, hen bindt aan de lagere stadia van culturele ontwikkeling en hen verhindert op te klimmen naar de hogere stadia van cultuur.

Op deze manier gaat de nationale autonomie in tegen de positieve aspecten van de regionale autonomie en maakt ze deze teniet.

Daarom is de gemengde vorm van autonomie die nationale culturele autonomie en regionale autonomie combineert, zoals voorgesteld door N., ook niet geschikt. Deze onnatuurlijke combinatie verbetert de zaken niet, maar maakt ze alleen maar erger, want naast het vertragen van de ontwikkeling van de laattijdige naties, verandert regionale autonomie in een arena van conflict tussen de naties die georganiseerd zijn in de nationale vakbonden.

De cultureel-nationale autonomie, die over het algemeen ongeschikt is, zou in de Kaukasus dus een zinloze, reactionaire onderneming zijn.

Tot zover de cultureel-nationale autonomie van N. en zijn Kaukasische mededenkers.

Of de Kaukasische liquidateurs “een stap voorwaarts” zullen zetten en in de voetsporen van de Bund zullen treden op het gebied van organisatie, zal de toekomst uitwijzen. Tot nu toe ging in de geschiedenis van de sociaaldemocratie het federalisme in de organisatie altijd vooraf aan de nationale autonomie in het programma. De Oostenrijkse sociaaldemocraten introduceerden het organisatorische federalisme al in 1897, en pas twee jaar later (1899) namen zij de nationale autonomie over. De Bundisten spraken in 1901 voor het eerst duidelijk over nationale autonomie, terwijl het organisatorisch federalisme al sinds 1897 door hen werd beoefend.

De Kaukasische liquidateurs zijn begonnen vanaf het einde, vanuit nationale autonomie. Als zij in de voetsporen van de Bund blijven treden, zullen zij eerst het hele bestaande organisatorische bouwwerk, dat eind jaren negentig op basis van het internationalisme werd opgericht, moeten afbreken.

Maar hoewel het gemakkelijk was om de nationale autonomie over te nemen, die nog steeds niet wordt begrepen door de arbeiders, zal het moeilijk zijn om een bouwwerk af te breken dat jaren heeft geduurd om te bouwen en dat is opgevoed en gekoesterd door de arbeiders van alle nationaliteiten van de Kaukasus. Deze Herostratische onderneming moet alleen nog maar worden begonnen en de ogen van de arbeiders zullen worden geopend voor het nationalistische karakter van de cultureel-nationale autonomie.

* * *

Terwijl de Kaukasiërs de nationale kwestie op de gebruikelijke manier, door middel van mondelinge en schriftelijke discussie, regelen, heeft de Al-Russische Conferentie van **de liquidatoren** een zeer ongebruikelijke methode uitgevonden. Het is een eenvoudige en gemakkelijke methode. Luister hier eens naar:

“Na de mededeling van de Kaukasische delegatie te hebben gehoord dat... het noodzakelijk is om nationaal-culturele autonomie te eisen, verklaart deze conferentie, zonder zich uit te spreken over de verdiensten van deze eis, dat een dergelijke interpretatie van de clausule van het programma, die het recht van elke nationaliteit op zelfbeschikking erkent, niet in tegenspraak is met de precieze betekenis van het programma”.

Dus, eerst geven ze “geen mening over de verdiensten” van de vraag, en vervolgens “verklaren ze”. Een originele methode...

En wat “verklaart” deze originele conferentie?

Dat de “eis” voor nationaal-culturele autonomie “niet in tegenspraak is met de precieze betekenis “van het programma, dat het recht van naties op zelfbeschikking erkent”.

Laten we deze stelling onderzoeken.

De clausule over zelfbeschikking spreekt over de rechten van naties. Volgens deze clausule hebben naties niet alleen recht op autonomie, maar ook op afscheiding. Het is een kwestie van politieke zelfbeschikking. Wie wilden de liquidateurs voor de gek houden toen ze probeerden dit recht van naties op politieke zelfbeschikking, dat al lang door de hele internationale sociaaldemocratie wordt erkend, verkeerd te interpreteren?

Of misschien proberen de liquidateurs zich uit de situatie te wringen en zich te verdedigen met de drogreden dat culturele en nationale autonomie niet in strijd is met de rechten van de naties? Dat wil zeggen, als alle naties in een bepaalde staat ermee instemmen hun zaken te regelen op basis van cultureel-nationale autonomie, hebben zij, de gegeven som van de naties, het volste recht om dat te doen en mag niemand hen met geweld een andere vorm van politiek leven opleggen. Dit is zowel nieuw als slim. Moet daar niet aan worden toegevoegd dat een volk in het algemeen het recht heeft zijn eigen grondwet af te schaffen, te vervangen door een systeem van tirannie en terug te keren naar de oude orde op grond van het feit dat het volk, en het volk alleen, het recht heeft om zijn eigen lot te bepalen? Wij herhalen: in die zin is noch de cultureel-nationale autonomie, noch enige andere vorm van nationalistische reactie in strijd met de rechten van de naties.

Is dat wat de gewaardeerde conferentie wilde zeggen?

Nee, dat niet. Er wordt specifiek gezegd dat de cultureel-nationale autonomie “niet in strijd is” met de rechten van de naties, maar met “de precieze betekenis” van het programma. Het gaat hier om het programma en niet om de rechten van de naties.

En dat is heel begrijpelijk. Als het één of andere natie was die zich tot de conferentie van de liquidateurs richtte, dan had de conferentie misschien direct verklaard dat de natie recht heeft op cultureel-nationale autonomie. Maar het was niet een natie die zich tot de conferentie richtte, maar een “delegatie” van Kaukasische sociaaldemocraten - slechte sociaaldemocraten, het is waar, maar toch sociaaldemocraten. Ze vroegen niet naar de rechten van de naties, maar of de cultureel-nationale autonomie in strijd was met de principes van de sociaaldemocratie, of ze niet “in tegenspraak” was met “de precieze betekenis” van het programma van de sociaaldemocratie.

De rechten van de naties en “de precieze betekenis” van het programma van de sociaaldemocratie zijn dus niet hetzelfde.

Het is duidelijk dat er eisen zijn die weliswaar niet in strijd zijn met de rechten van de naties, maar wel met “de precieze betekenis” van het programma.

Bijvoorbeeld. Het programma van de sociaaldemocraten bevat een clausule over de vrijheid van godsdienst. Volgens deze clausule heeft elke groep personen het recht om elke gewenste godsdienst te belijden: Katholicisme, de religie van de Orthodoxe Kerk, enz. Sociaaldemocraten zullen alle vormen van religieuze vervolging bestrijden, of het nu gaat om leden van de orthodoxe kerk, katholieken of protestanten. Betekent dit dat het katholicisme, het protestantisme, enz. “niet in tegenspraak is met de precieze betekenis” van het programma? Nee, dat is niet het geval. De sociaaldemocraten zullen altijd protesteren tegen de vervolging van het katholicisme of het protestantisme; zij zullen altijd het recht van de naties verdedigen om elke godsdienst te belijden die zij willen; maar tegelijkertijd zullen zij, op basis van een juist begrip van de belangen van het proletariaat, doorgaan met agitatie tegen het katholicisme, het protestantisme en de godsdienst van de orthodoxe kerk om de triomf van de socialistische wereldvisie te bereiken.

Zij zullen dat doen, alleen maar omdat er geen twijfel over bestaat dat het protestantisme, het katholicisme, de religie van de orthodoxe kerk, enz.

??????

Hetzelfde moet gezegd worden van de zelfbeschikking. Naties hebben het recht hun zaken naar eigen goeddunken te regelen; zij hebben het recht een van hun nationale instellingen te behouden, of die nu gunstig of ongunstig is - niemand kan (niemand heeft het recht!) zich met geweld in het leven van een natie te mengen. Maar dat betekent niet dat de sociaaldemocratie niet zal vechten en ageren tegen de schadelijke instellingen van de naties en tegen de ondoelmatige eisen van de naties. Integendeel, het is de plicht van de sociaaldemocratie om een dergelijke agitatie te voeren en te proberen de wil van de naties te beïnvloeden, zodat de naties hun zaken kunnen regelen op de manier die het best overeenkomt met de belangen van het proletariaat. Om deze reden zal de sociaaldemocratie, terwijl zij strijdt voor het recht van de naties op zelfbeschikking, tegelijkertijd ageren tegen bijvoorbeeld de afscheiding van de Tataren, of tegen de cultureel-nationale autonomie voor de Kaukasische naties; want beide, hoewel ze niet in strijd zijn met de rechten van deze naties, zijn wel in strijd met “de precieze betekenis” van het programma, d.w.z. de belangen van het Kaukasische proletariaat.

Het is duidelijk dat “de rechten van de naties” en de “precieze betekenis” van het programma op twee totaal verschillende vlakken liggen. Terwijl de “precieze betekenis” van het programma de belangen van het proletariaat uitdrukt, zoals wetenschappelijk geformuleerd in het programma van het proletariaat, kunnen de rechten van de naties de belangen van elke klasse - bourgeoisie, aristocratie, geestelijkheid, etc. - uitdrukken. - afhankelijk van de kracht en invloed van deze klassen. Aan de ene kant zijn dat de plichten van de marxisten, aan de andere kant de rechten van de naties, die uit verschillende klassen bestaan. De rechten van de naties en de principes van de sociaaldemocratie kunnen elkaar al dan niet “tegenspreken”, net zoals bijvoorbeeld de piramide van Cheops al dan niet in tegenspraak is met de beroemde conferentie van **de liquidatoren**. Ze zijn eenvoudigweg niet vergelijkbaar.

Maar daaruit volgt dat de gewaardeerde conferentie twee onvergeeflijke dingen vertroebeld heeft. Het verkregen resultaat was geen oplossing voor de nationale kwestie, maar een absurditeit, volgens welke de rechten van de naties en de principes van de sociaaldemocratie “niet tegenstrijdig” zijn, en, bijgevolg; elke eis van een natie kan verenigbaar worden gemaakt met de belangen van het proletariaat; bijgevolg zal geen enkele eis van een natie die streeft naar zelfbeschikking “in tegenspraak zijn met de precieze betekenis” van het programma!

Ze houden geen rekening met de logica...

Het was deze absurditeit die aanleiding gaf tot de nu beroemde resolutie van de Conferentie van de **liquidatoren** die verklaart dat de eis van nationaal-culturele autonomie “niet in tegenspraak is met de precieze betekenis” van het programma.

Maar het waren niet alleen de wetten van de logica die door de conferentie van de **liquidatoren** werden overtreden.

Door de cultureel-nationale autonomie te sanctioneren schond het ook zijn plicht tegenover de Russische sociaaldemocratie. Het heeft zeker de “precieze betekenis” van het programma geschonden, want het is bekend dat het Tweede Congres, dat het programma heeft aangenomen, de cultureel-nationale autonomie met klem heeft afgewezen. Dit is wat er in dit verband op het congres is gezegd:

“Goldblatt (Bundist): **...1 acht het noodzakelijk dat er speciale instellingen worden opgericht om de vrijheid van culturele ontwikkeling van nationaliteiten te beschermen**, en ik stel daarom voor om aan § 8 de volgende woorden toe te voegen: “en de oprichting van instellingen die hen volledige

vrijheid van culturele ontwikkeling garanderen.” (Dit is, zoals we weten, de definitie van de Bund van cultureel-nationale autonomie. - J. St.)

“Martynov heeft erop gewezen dat de algemene instellingen zo moeten worden opgericht dat ook bepaalde belangen worden beschermd. **Het is onmogelijk om een speciale instelling op te richten om de vrijheid voor de culturele ontwikkeling van de nationaliteiten te garanderen.**

“Jegorov: Wat betreft de kwestie van de nationaliteit kunnen we alleen maar negatieve voorstellen aannemen, dat wil zeggen dat we tegen alle beperkingen van de nationaliteit zijn. Maar wij, als sociaaldemocraten, maken ons niet druk over de vraag of een bepaalde nationaliteit zich als zodanig zal ontwikkelen. Dat is een spontaan proces.

“Koltsov: De afgevaardigden van de Bund zijn altijd beledigd als er naar hun nationalisme wordt verwezen. Toch heeft het amendement dat de afgevaardigde van de Bund voorstelt een zuiver nationalistisch karakter. Er wordt ons gevraagd om zuiver offensieve maatregelen te nemen om zelfs uitstervende nationaliteiten te ondersteunen.

Uiteindelijk werd '**Goldblatt's** amendement verworpen door de meerderheid, er werden slechts drie stemmen voor uitgebracht.

Het is dus duidelijk dat de conferentie van de liquidateurs “de precieze betekenis” van het programma tegensprak. Het was in strijd met het programma.

De liquidateurs proberen zich nu te rechtvaardigen door te verwijzen naar het congres van Stockholm, dat volgens hen een cultureel-nationale autonomie zou hebben gesanctioneerd. Zo schrijft V. Kossovsky:

“Zoals we weten, mocht de Bund volgens het akkoord van het Stockholm-congres haar nationale programma behouden (in afwachting van een beslissing over de nationale kwestie door een algemeen partijcongres)”. Dit congres stelde vast dat de nationaal-culturele autonomie in ieder geval niet in strijd is met het algemene partijprogramma”. [35]

Maar de inspanningen van **de vereffenaars** zijn tevergeefs. Het Congres van Stockholm heeft er nooit aan gedacht het programma van de Bund te sanctioneren - het stemde er slechts mee in om de vraag voorlopig open te laten. De dappere Kossovsky had niet genoeg moed om de hele waarheid te vertellen. Maar de feiten spreken voor zich. Hier zijn ze:

“Een amendement werd ingediend door Galin: “De vraag van het nationale programma wordt opengelaten, omdat het niet wordt onderzocht door het congres. (Voor - 50 stemmen, tegen - 32.)

“Stem: Wat betekent dat - open?

“Voorzitter: Als we zeggen dat het nationale vraagstukstuk opengelaten wordt, betekent dit dat de Bund haar beslissing over deze vraag mag handhaven tot het volgende congres” [36] (onze cursief gedrukte tekst. - J. St.).

Zoals u ziet, heeft het congres zelfs de kwestie van het nationale programma van de Bund “niet onderzocht” - het liet het gewoon “open”, waardoor de Bund zelf over het lot van haar programma kon beslissen tot het volgende algemene congres bijeenkwam. Met andere woorden, het congres van Stockholm heeft de kwestie vermeden en zich op geen enkele manier uitgesproken over de cultureel-nationale autonomie.

Het congres van de **liquidatoren** verbindt zich er echter wel toe zich over deze kwestie uit te spreken, verklaart de cultureel-nationale autonomie aanvaardbaar en onderschrijft deze in naam van het partijprogramma.

Het verschil is maar al te duidelijk.

Zo heeft de conferentie van de **liquidatoren**, ondanks alle kunstgrepen, geen enkele stap vooruitgezet in de nationale kwestie.

Het enige wat ze kon doen was kronkelen voor de Bund en de Kaukasische nationale liquidateurs.

VII. DE NATIONALE KWESTIE IN RUSLAND

Het blijft aan ons om een positieve oplossing voor het nationale vraagstukstuk voor te stellen.

Wij gaan ervan uit dat de kwestie alleen kan worden opgelost in nauwe relatie met de huidige situatie in Rusland.

Rusland bevindt zich in een overgangperiode, waarin het “normale”, “constitutionele” leven nog niet is gevestigd en waarin de politieke crisis nog niet is opgelost. Dagen van storm en “conflicten” staan ons te wachten. En dit geeft aanleiding tot de huidige en de toekomstige beweging, die tot doel heeft volledige democratisering te bereiken.

Het is in het licht van deze beweging dat de nationale kwestie moet worden onderzocht.

De volledige democratisering van het land is dus de basis en voorwaarde voor de oplossing van het nationale vraagstukstuk.

Bij het zoeken naar een oplossing van het vraagstuk moeten we niet alleen rekening houden met de situatie in eigen land, maar ook met de situatie in het buitenland. Rusland ligt tussen Europa en Azië, tussen Oostenrijk en China. De groei van de democratie in Azië is onvermijdelijk. De groei van het imperialisme in Europa is niet toevallig. In Europa begint het kapitaal krap te worden, en richt zich naar het buitenland op zoek naar nieuwe markten, goedkope arbeidskrachten en nieuwe investeringsgebieden. Dit leidt echter tot conflicten van buitenaf en tot oorlog. Niemand kan beweren dat de Balkanoorlog [37] het einde is en niet het begin van de nieuwe conflicten. Het is dus heel goed mogelijk dat er een combinatie van interne en externe omstandigheden ontstaat waarin de ene of de andere nationaliteit in Rusland het nodig vindt om de kwestie van de onafhankelijkheid van dat land aan de orde te stellen en op te lossen. En het is natuurlijk niet aan de marxisten om in dergelijke gevallen obstakels op te werpen.

Dat betekent dat Russische marxisten niet kunnen afzien van het recht van naties op zelfbeschikking.

Het zelfbeschikkingsrecht is dus een essentieel element in de oplossing van het nationale vraagstuk.

Verder. Wat moet onze houding zijn ten opzichte van naties die om een of andere reden liever binnen het kader van het geheel willen blijven?

We hebben gezien dat cultureel-nationale autonomie niet geschikt is. Ten eerste is het kunstmatig en onuitvoerbaar, want het stelt voor om op kunstmatige wijze mensen in één natie op te nemen die doorheen de geschiedenis en de gebeurtenissen, de echte gebeurtenissen, uiteenvallen en zich naar alle hoeken van het land verspreiden. Ten tweede stimuleert het het nationalisme, omdat het standpunt ten gunste van de “afbakening” van mensen volgens nationale **curiae**, de “organisatie” van naties, het “behoud” en het cultiveren van “nationale eigenaardigheden” steunt. Hetgeen volledig onverenigbaar is met de sociaaldemocratie. Het is geen toeval dat de Moravische separatisten in de Reichsrat, die zich van de Duitse sociaaldemocratische afgevaardigden hebben afgescheiden, zich met de Moravische burgerlijke afgevaardigden hebben verenigd om als het ware een enkele, **Moravische “kolo” te vormen**. Het is ook niet toevallig dat de separatisten van de Bund zich **hebben gemengd in het nationalisme** door de “sabbat” en het “Jiddisch” toe te juichen. Er zijn nog geen Bundistische afgevaardigden in de Doema, maar in het gebied van de Bund is er een klerikaal-reactionaire Joodse gemeenschap, in de “**controlerende instellingen**” waarvan de Bund een begin maakt met een “samenkomst” van de

Joodse arbeiders en bourgeoisie. Dat is de logica van de cultureel-nationale autonomie.

Nationale autonomie lost het probleem dus niet op.

Wat is dan de uitweg?

De enige juiste oplossing is regionale autonomie, autonomie **voor uitgekristalliseerde eenheden als Polen, Litouwen, de Oekraïne, de Kaukasus, enz.**

Het voordeel van regionale autonomie bestaat in de eerste plaats uit het feit dat het niet **gaat om een fictie zonder grondgebied**, maar om een bepaalde bevolking die een bepaald grondgebied bewoont. Vervolgens verdeelt het de mensen niet volgens de naties, het versterkt de nationale barrières niet; integendeel, het breekt deze barrières af en verenigt de bevolking op zo'n manier dat het de weg vrijmaakt voor een andere soort verdeling, verdeling volgens de klassen. Ten slotte maakt het mogelijk om de natuurlijke rijkdom van de regio te benutten en haar productieve krachten zo goed mogelijk te ontwikkelen zonder de beslissingen van een gemeenschappelijk centrum af te wachten - functies die niet inherent zijn aan de cultureel-nationale autonomie.

De regionale autonomie is dus een essentieel element in de oplossing van het nationale vraagstuk.

Natuurlijk vormt geen van de regio's een compacte, homogene natie, want elk van de regio's wordt afgewisseld met nationale minderheden. Dat zijn de Joden in Polen, de Letten in Litouwen, de Russen in de Kaukasus, de Polen in de Oekraïne, enzovoort. Men kan dus vrezen dat de minderheden door de nationale meerderheden worden onderdrukt. Maar er zal alleen reden tot angst zijn als de oude orde in het land blijft voortbestaan. Geef het land volledige democratie en alle redenen voor angst zullen verdwijnen.

Er wordt voorgesteld om de verspreide minderheden te binden aan één nationale unie. Maar wat de minderheden willen is geen kunstmatige unie, maar echte rechten in de plaatsen waar ze wonen. Wat kan zo'n unie hen geven zonder volledige democratisering? Aan de andere kant, wat is er nodig voor een nationale unie als er volledige democratisering is?

Wat is het dat een nationale minderheid in het bijzonder oproept?

Een minderheid is ontevreden, niet omdat er geen nationale unie is, maar omdat zij niet het recht heeft om haar moedertaal te gebruiken. Laat haar toe haar moedertaal te gebruiken en het ongenoegen gaat vanzelf over.

Een minderheid is ontevreden, niet omdat er geen kunstmatige vereniging bestaat, maar omdat ze geen eigen scholen heeft. Geef haar eigen scholen en alle redenen voor ontevredenheid zullen verdwijnen.

Een minderheid is niet ontevreden omdat er geen nationale unie is, maar omdat ze geen gewetensvrijheid (religieuze vrijheid), bewegingsvrijheid, etc. geniet. Geef haar deze vrijheden en ze zal niet langer ontevreden zijn.

Gelijke rechten van naties in alle vormen (taal, scholen, enz.) is dus een essentieel element in de oplossing van het nationale vraagstuk. Bijgevolg is een staatswet die gebaseerd is op een volledige democratisering van het land vereist, die alle nationale voorrechten zonder uitzondering en elke vorm van handicap of beperking van de rechten van nationale minderheden verbiedt.

Dat, en dat alleen, is de echte, niet een papieren garantie voor de rechten van een minderheid.

Men kan het bestaan van een logisch verband tussen organisatorisch federalisme en cultureel-nationale autonomie wel of niet betwisten. Maar men kan niet betwisten dat dit laatste een sfeer schept die een onbeperkt federalisme in de hand werkt en zich ontwikkelt tot een volledige breuk, tot separatisme. Als de Tsjechen in Oostenrijk en de Bundisten in Rusland begonnen met autonomie, overgingen naar federatie en eindigden in separatisme, **kan er geen twijfel over bestaan dat een belangrijke rol is gespeeld door de nationalistische sfeer die van nature wordt gegenereerd door cultureel-nationale autonomie.** Het is geen toeval dat nationale autonomie en organisatorisch federalisme hand in hand gaan. Het is heel begrijpelijk. Beide vragen om een afbakening naar nationaliteit. Beide veronderstellen organisatie volgens nationaliteiten. De gelijkenis staat buiten kijf. Het enige verschil is dat in het ene geval de bevolking als geheel verdeeld is, terwijl in het andere geval de sociaaldemocratische arbeiders verdeeld zijn.

We weten waar de afbakening van de arbeiders naar nationaliteit toe leidt. Het uiteenvallen van een verenigde arbeiderspartij, het opsplitsen van vakbonden naar nationaliteiten, verergering van nationale wrijvingen, nationale stakingen, volledige demoralisatie binnen de gelederen van de sociaaldemocratie - dat zijn de resultaten van het organisatorische federalisme. De geschiedenis van de sociaaldemocratie in Oostenrijk en de activiteiten van de Bund in Rusland bevestigen dit op welsprekende wijze.

De enige remedie voor 'dit is organisatie op basis van internationalisme'.

De arbeiders van alle nationaliteiten in Rusland lokaal verenigen in één enkele, integrale collectieve instantie, deze collectieve instanties verenigen in één partij - dat is de taak.

Het spreekt voor zich dat een dergelijke partijstructuur een ruime autonomie voor de regio's binnen die ene integrale partij niet uitsluit, maar juist veronderstelt.

De ervaring van de Kaukasus bewijst het nut van dit soort organisaties. Als de Kaukasiërs erin geslaagd zijn de nationale wrijving tussen de Armeense en Tataarse arbeiders te overwinnen; als ze erin geslaagd zijn de bevolking te beschermen tegen de mogelijkheid van bloedbaden en schietpartijen; als in Bakoe, die caleidoscoop van nationale groepen, nationale conflicten nu niet meer mogelijk zijn, en als het mogelijk is geweest de arbeiders daar in de ene stroming van een machtige beweging te trekken, dan was de internationale structuur van de Kaukasische sociaaldemocratie niet de minste factor in het tot stand brengen hiervan.

Het type organisatie beïnvloedt niet alleen het praktische werk. Het drukt een onuitwisbare indruk op het hele mentale leven van de arbeider. De arbeider leeft het leven van zijn organisatie, wat zijn intellectuele groei stimuleert en hem opvoedt. **En zo raakt hij, handelend binnen zijn organisatie en voortdurend ontmoetingen met kameraden van andere nationaliteiten, en zij aan zij met hen die een gemeenschappelijke strijd voeren onder de leiding van een gemeenschappelijk collectief lichaam, diep doordrongen van het idee dat arbeiders in de eerste plaats leden zijn van één klassenfamilie, leden van het verenigde leger van het socialisme.** En dit kan niet anders dan een enorme educatieve waarde hebben voor grote delen van de arbeidersklasse.

Daarom dient het internationale type organisatie als een school van broederlijke gevoelens en is het een enorme agitatiefactor voor het internationalisme.

Maar dit is niet het geval met een organisatie op basis van nationaliteiten. Wanneer de arbeiders georganiseerd zijn op basis van nationaliteit isoleren ze zich binnen hun nationale schelpen, die van elkaar afgeschermd zijn door organisatorische barrières. De nadruk ligt niet op wat de arbeiders gemeen hebben, maar op wat hen van elkaar onderscheidt. In dit soort organisaties is de arbeider in de eerste plaats een lid van zijn natie: een Jood, een Pool, enzovoort. Het is niet verwonderlijk dat het nationaal federalisme in de organisatie de arbeiders een geest van nationale afzondering inboezemt.

Daarom is het nationale type organisatie een school van nationale bekrompenheid en stagnatie.

We worden dus geconfronteerd met twee fundamenteel verschillende types van organisatie: het type gebaseerd op internationale solidariteit en het type gebaseerd op de organisatorische “afbakening” van de arbeiders volgens de nationaliteiten.

Pogingen om deze twee types met elkaar te verzoenen zijn tot nu toe tevergeefs geweest. De compromissen van de Oostenrijkse sociaaldemocratische partij die in 1897 in Wimberg werden opgesteld, bleven in de lucht hangen. De Oostenrijkse partij viel in stukken en sleepte de vakbonden mee. Het “Compromis” bleek niet alleen utopisch, maar ook schadelijk. Strasser heeft gelijk als hij zegt dat “het separatisme zijn eerste triomf behaalde op het **Wimbergse partijcongres**”. Hetzelfde geldt voor Rusland. Het “compromis” met het federalisme van de Bund dat op het congres van Stockholm plaatsvond, eindigde in een compleet fiasco. De Bund heeft het compromis van Stockholm geschonden. Sinds het Congres van Stockholm is de Bund een obstakel geweest voor de vereniging van de arbeiders ter plaatse in één enkele organisatie, die werknemers van alle nationaliteiten zou omvatten. En de Bund heeft hardnekkig vastgehouden aan haar separatistische tactiek, ondanks het feit dat de Russische sociaaldemocratie in 1907 en 1908 herhaaldelijk eiste dat er eindelijk eenheid zou komen onder de arbeiders van alle nationaliteiten. [39] De Bund, die begon met organisatorische nationale autonomie, ging in feite over naar het federalisme, om vervolgens te eindigen in een volledige breuk, separatisme. En door te breken met de Russische sociaaldemocratische partij veroorzaakte het disharmonie en desorganisatie in de gelederen van de laatste. Laten we de Jagiello-affaire in herinnering brengen, [40] bijvoorbeeld.

De weg van het “compromis” moet daarom als utopisch en schadelijk worden afgedaan.

Het ene of het andere: ofwel het federalisme van de Bund, in welk geval de Russische sociaaldemocratische partij zich moet hervormen op basis van “afbakening” van de arbeiders volgens de nationaliteiten; ofwel een internationaal type organisatie, in welk geval de Bund zich moet hervormen op basis van territoriale autonomie naar het patroon van de Kaukasische, Letse en Poolse sociaaldemocratiën, en zo de directe vereniging van de Joodse arbeiders met de arbeiders van de andere nationaliteiten van Rusland mogelijk moet maken.

Er is geen middenweg: principes zegevieren, ze “sluiten geen compromissen”.

Het principe van de internationale solidariteit van de arbeiders is dus een essentieel element in de oplossing van het nationale vraagstuk.

Wenen,

januari 1913

K. Stalin

OPMERKINGEN

1. Zionisme - Een reactionaire nationalistische trend van de Joodse bourgeoisie, die aanhangers had langs de intellectuelen en de meer achtergebleven delen van de Joodse arbeiders. De zionisten probeerden de Joodse volksmassa's te isoleren van de algemene strijd van het proletariaat.
2. Zie "Verslag van de Negende Conferentie van de Bund".
3. "Aankondiging van de Augustusconferentie".
4. Zie "Aankondiging van de Augustusconferentie".

[5] Zie R. Springer, *The National Problem*, Obshchestvennaya Polza Publishing House, 1909, p. 43.

[6] Zie O. Bauer, *The National Question and Social-Democracy*, Serp Publishing House, 1909.

7. Zie zijn *Der Arbeiter und die Nation*, 1912.

[8] De Zuid-Slavische sociaaldemocratie opereert in het zuiden van Oostenrijk.

9. Zie V. Kossovsky, *Problems of Nationality*, 1907.

[10] De Brünn Parteitag, oftewel het Congres, van de Oostenrijkse sociaaldemocratische partij werd gehouden op 24-29 september 1899. De resolutie over de nationale kwestie die door dit congres werd aangenomen, wordt door J.V. Stalin geciteerd in hoofdstuk IV, "Cultuur-Nationale Autonomie".

11. Zie Springer, *Het Nationale Probleem*.

[12] Zie Bauer, *het nationale vraagstuk en sociaaldemocratie*.

[13] "Godzijdank hebben we hier geen parlement" - de woorden die V. Kokovtsev, tsaristische minister van Financiën (later premier), op 24 april 1908 in de Doema uitsprak.

[14] De vertegenwoordigers van de Zuid-Slavische sociaaldemocratische partij stemden ook voor. Zie *Bespreking van het nationale vraagstuk tijdens het Brünn Congres*, 1906.

[15] In de Russische vertaling van M. Panin (zie zijn vertaling van Bauer's boek) wordt “nationale eigenaardigheden” gegeven in plaats van “nationale eigenaardigheden”. Panin heeft deze passage verkeerd vertaald. Het woord “individualiteit” staat niet in de Duitse tekst, die spreekt over nationalen Eigenart, dat wil zeggen, eigenaardigheden, wat verre van hetzelfde is.

[16] Verhandlungen des Gesamtparteitages in Brünn, 1899.

17. Zie de procedure van het congres van de sociaaldemocratische partij van Brünn.

18. Zie hoofdstuk II van het Manifest van de Communistische partij door Karl Marx en Frederick Engels.

[19] Het Congres van Wenen (of Wimberg-congres - naar de naam van het hotel waar het plaatsvond) van de Oostenrijkse sociaaldemocratische partij werd gehouden op 6-12 juni 1897.

[20] Zie K. Marx, “De Joodse Vraag”, 1906.

[21] De verwijzing is naar een artikel van Karl Marx met de titel “Zur Judenfrage” (“De Joodse Vraag”), gepubliceerd in 1844 in de Deutsch-Französische Jahrbücher.

22] Zie K. Kautsky, “De Chisjinev Pogrom en de Joodse Vraag”, 1903.

[23] Zie Vormen van de Nationale Beweging, etc., uitgegeven door Kastelyansky.

24. Zie de notulen van het Tweede Congres.

25. Het Achtste Congres van de Bund werd gehouden in september 1910 in Lvov.

[26] Verslag van het Achtste Congres van de Bund, 1911, p. 62.

[27] Zie Nasha Zarya, nr. 9-10, 1912, p. 120.

[28] In een artikel getiteld “Another Splitters' Conference”, gepubliceerd in de krant Za Partiyu, 2 (15) oktober 1912, veroordeelde G. V. Plekhanov de “Augustus”-conferentie van de liquidatoren en beschreef het standpunt van de Bundisten en de Kaukasische sociaaldemocraten als een aanpassing van het socialisme aan het nationalisme. Kossovsky, leider van de Bundisten, bekritiseerde Plekhanov in een brief aan het tijdschrift van de liquidateurs Nasha Zarya.

[29] Zie Over de Nationale Autonomie en de Reorganisatie van de Russische sociaaldemocratie op federale basis, 1902, gepubliceerd door de Bund.

30. Nashe Slovo, nr. 3, Vilno, 1906, p. 24.

31. Iskra (De Vonk) - De eerste volledig Russische illegale marxistische krant, opgericht door V. I. Lenin in 1900.

[32] Zie de woorden die worden geciteerd uit een brochure van Karl Vanek in Dokumente des Separatismus, p. 29. Karl Vanek was een Tsjechische sociaaldemocraat die zich openlijk chauvinistisch en separatistisch opstelde.

33. Zie de Georgische krant Chveni Tskhovreba (Ons leven), nr. 12, 1912. Chveni Tskhovreba was een dagblad dat van 1 tot 22 juli 1912 door de Georgische Mensheviks in Kutais werd uitgegeven.

34. Zie de Georgische krant Chveni Tskhovreba, nr. 12, 1912.

[35] Nasha Zarya, nr. 9-10, 1912, p. 120.

[36] Zie Nashe Slovo, nr. 8, 1906, p. 53.

[37] De verwijzing verwijst naar de eerste Balkanoorlog, die in oktober 1912 uitbrak tussen Bulgarije, Servië, Griekenland en Montenegro aan de ene kant en Turkije aan de andere kant.

[38] Zie zijn Der Arbeiter und die Nation, 1912.

[39] Zie de resoluties van de Vierde (de “Derde Al-Russische”) Conferentie van het R.S.D.L.P., gehouden op 5-12 november 1907, en van de Vijfde (de “All-Russische 1908”) Conferentie van het R.S.D.L.P., gehouden op 21-27 december 1908 (3-9 januari 1909). (Zie resoluties en besluiten van de C.P.S.U.(B.) Congressen, Conferenties en Centrale Commissie Plenums, Vol. 1, 6e Russ. ed., 1940, pp. 118-31).

40. E. J. Jagiello - Een lid van de Poolse Socialistische partij (P.P.S.) werd in de Vierde Staatsdoema voor Warschau gekozen als gevolg van een blok gevormd door de Bund, de Poolse Socialistische partij en de burgerlijke nationalisten tegen de Poolse sociaal-democraten. Door een stemming van de zeven Mensjewiek-liquidatoren tegen de zes bolsjewieken nam de sociaaldemocratische fractie in de Doema een resolutie aan om Jagiello als lid van de fractie te aanvaarden.

Index van de Verzamelde Werken | Volume 2 Index

J. V. Stalin Archief | Werkt op datum